

Vergaderjaar 2020–2021

35 830 XVII

Jaarverslag en slotwet Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking 2020

Nr. 10

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 25 juni 2021

De vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat over het Jaarverslag Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking 2020 (Kamerstuk 35 830 XVII, nr. 1).

De Minister en Staatssecretaris hebben deze vragen beantwoord bij brief van 8 juni 2021. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De fungerend voorzitter van de commissie,
De Roon

De adjunct-griffier van de commissie,
Meijers

1

Kunt u aangeven hoeveel er extra is uitgegeven aan het postennetwerk vanuit de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS)? In hoeverre zijn dat extra fte's?

Antwoord:

Als onderdeel van de beleidsnota «Investeren in perspectief» (Kamerstuk 34 952, nr. 1), is extra capaciteit op een aantal posten ingezet om uitvoering te kunnen geven aan de ontwikkelingscomponenten van de agenda, zoals voorkomen van conflicten en verminderen van armoede en duurzame en inclusieve groei en klimaatactie. Vanuit het budget voor ontwikkelingssamenwerking is hiervoor, inclusief ondersteuning, een bedrag van EUR 6 miljoen ingezet. Met dit budget zijn de nieuw geopende posten in Ouagadougou, Niamey en Ndjamena uitgebreid en zijn in totaal 40 fte toegevoegd aan het postennetwerk.

2

Kunt u aangeven hoeveel middelen er via het postennetwerk zijn uitgegeven aan het behalen van ontwikkelingsdoelen?

Antwoord:

Via het postennetwerk is EUR 497,5 miljoen uitgegeven aan het behalen van ontwikkelingsdoelen (ODA).

3

Kunt u aangeven hoe in 2020 financiële invulling is gegeven aan het aanpakken van grondoorzaken van migratie?

Antwoord:

De Nederlandse ontwikkelingssamenwerking is gericht is op de aanpak van grondoorzaken van armoede, van migratie, conflict, geweld, vervolging, terreur, van klimaatverandering en bevolkingsgroei. Zoals ook aangegeven in de BHOS-nota «Investeren in perspectief» zijn migratiesamenwerking en de opvang en bescherming van vluchtelingen, intern ontheemden en kwetsbare migranten regulier onderdeel van het BHOS-beleid. In 2020 is in totaal EUR 158 miljoen ingezet ten behoeve van migratiesamenwerking en opvang in de regio. Voor de precieze uitgaven en resultaten zie www.nlontwikkelingssamenwerking.nl.

4

Kunt u een overzicht geven van de kasschuif die in 2020 heeft plaatsgevonden en welke beleidsartikelen daardoor in de toekomst zullen moeten worden gekort?

Antwoord:

Met de kasschuif is budget uit de jaren 2023–2025 naar de jaren 2020–2022 verschoven vanuit het verdeelartikel 5.4 om de gevolgen van de BNI-daling deels op te kunnen vangen. De budgetten op het verdeelartikel zijn niet toegewezen aan beleidsartikelen. Deze kasschuif is voor de jaren 2021 t/m 2025 met Voorjaarsnota 2021 teruggedraaid.

5

Kunt u aangeven welke projecten FMO is aangegaan in de focusregio's sinds het begin van de coronacrisis?

Antwoord:

FMO heeft sinds het begin van de COVID-19 crisis in zes landen binnen de focusregio's geïnvesteerd, namelijk in Egypte, Jordanië, Tunesië, Burkina Faso, Nigeria en Senegal. Deze investeringen zijn terug te vinden op de website van FMO: www.fmo.nl/worldmap.

Daarnaast heeft FMO zich breed ingezet om haar bestaande klanten die geraakt zijn door de crisis (binnen en buiten de focusregio's) te ondersteunen, onder andere door het verlenen van noodsubsidies, door kennisuitwisseling en door bestaande leningen te herstructureren.

6

Welke Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDGs) dreigen onder invloed van de pandemie niet te worden gehaald in 2030? Kunt u toelichten hoe u er in 2020 voor heeft gezorgd dat de vooruitgang in het behalen van de SDGs niet verloren gaat aan gevolg van de coronacrisis? Welke additionele Nederlandse actie is noodzakelijke om versnelling te bewerkstelligen?

Antwoord:

Veel ontwikkelingslanden liepen al achter op het bereiken van de SDGs in 2030, maar door de COVID-19 crisis raken de SDGs verder uit zicht. Alle SDG's staan onder druk in deze multidimensionale crisis en ondervinden nadelige gevolgen van de pandemie. De voorlopige versie van het SDG Voortgangsrapport van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties¹ geeft aan dat in ieder geval geldt voor SDG's 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11 en 16. Achteruitgang op het ene doel versterkt ook achteruitgang op andere vanwege de onderlinge dwarsverbanden.

Extreme armoede neemt wereldwijd daardoor weer toe. In 2030 leven er naar verwachting wereldwijd 1 miljard mensen in (extreme) armoede. 250 miljoen van hen zouden daarin terecht zijn gekomen door COVID-19. Verder hebben ook zonder COVID-19 al meer dan 800 miljoen mensen te maken met voedselonzeekerheid. De COVID-19 crisis verergert deze situatie: 30 miljoen mensen hebben volgens het *World Food Programme* nu acuut voedselhulp nodig. De beleidsbrief «Nederlandse inzet voor wereldwijde voedselzekerheid» stelt dat bewerkstelligen van voedselzekerheid een van de prioriteiten vormt van het Nederlandse ontwikkelings-samenwerkingsbeleid.

Ook staan gezondheidssystemen onder druk, nemen moeder- en kindersterfte toe, liggen vaccinatieprogramma's stil en wordt de bestrijding van hiv/aids en malaria gehinderd. Binnen het Nederlandse gezondheidsbeleid staan seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR), inclusief hiv/aids, centraal.

Voor het merendeel van de basisschoolleerlingen in ontwikkelingslanden gaat het onderwijs niet of maar beperkt door – hier wrekt zich de *digital divide*.

Van de 1,6 miljard mensen die in de informele economie werken, zijn velen hun inkomen kwijt. In de formele economie verliezen vooral jongeren hun baan. De Nederlandse inzet om goede banen te creëren en economische groei te realiseren (SDG8), is daarom alleen nog maar belangrijker geworden. Ook waarschuwen de Verenigde Naties voor sterke toename van gender-gerelateerd geweld als gevolg van de COVID-19 crisis en de onevenredige impact van de crisis op vrouwen en meisjes. Belangrijk is dat kinderen en jongeren (vooral meisjes) onderwijs krijgen dat hen perspectief biedt op een behoorlijk bestaan. Op de website «Nederlandse Ontwikkelingssamenwerking» kan meer informatie worden gevonden over de Nederlandse inzet op het behalen van de SDG's.²

Ook in Nederland zal de corona-crisis mogelijk een impact hebben op het behalen van de SDG's voor 2030. De Monitor Brede Welvaart en SDG's 2021 en de vijfde Nationale SDG rapportage (Kamerstuk 26 485, nr. 370)

¹ https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/27610SG_SDG_Progress_report_2021.pdf.

² www.nlontwikkelingssamenwerking.nl/#/sdg.

tonen aan dat over de hele linie de effecten van de coronacrisis op macroniveau in eerste instantie beperkt lijken te zijn. Op basis van de scores zijn de uitdagingen voor Nederland vergelijkbaar met die in voorgaande jaren. De brede welvaart in het «hier en nu» blijft ondanks de crisis in grote lijnen substantieel, al bestaan er wel verschillen tussen groepen. Met name jongeren geven aan veel negatieve effecten van de crisis te ondervinden en zich zorgen te maken over hun toekomst. De uitdaging zit vooral in de brede welvaart op langere termijn: de «later» dimensie geeft aan dat met name het natuurlijke kapitaal onder druk staat. Ook op enkele sociale doelen constateert het CBS dat uitdagingen blijven bestaan en de trends niet uitsluitend positief zijn. Tot slot blijft de Nederlandse negatieve ecologische voetafdruk op landen elders ter wereld groot.

7

Kunt u een overzicht geven van de Nederlandse bijdragen aan multilaterale organisaties in 2020, uitgesplitst naar verplichte en vrijwillige bijdragen?

Antwoord:

Uitgaven UN 2020 in EUR mln			
EUR			
Organisatie	Verplichte bijdragen	Vrijwillige bijdragen	Totale uitgaven
UNDP (United Nations Development Programme)		146,77	146,77
UNWOMEN (United Nations Entity for Gender Equality and Empowerment of Women)		9,60	9,60
UNFPA (United Nations Population Fund)		65,63	65,63
UNEP (United Nations Environment Programme)	3,32	7,46	10,78
UNICEF (United Nations Children's Fund)		134,42	134,42
UNAIDS (United Nations Programme on HIV/AIDS)		30,50	30,50
WHO (World Health Organisation)	6,21	28,37	34,58
WFP (World Food Programme)		60,90	60,90
FAO (Food and Agriculture Organisation)		18,47	18,47
IFAD (International Fund for Agricultural Development)		28,30	28,30
ILO (International Labour Organisation)	4,92	34,66	39,58
UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)		82,65	82,65
UNRWA (United Nations Relief and works Agency for Palestine Refugees in the Near East)		19,00	19,00
UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)	4,01	0,00	4,01
UNIDO (United Nations Industrial Development Organisation)	1,31	0,00	1,31
UNOCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs)		127,52	127,52
UN HABITAT (United Nations Human Settlements Programme)		2,15	2,15
IOM (International Organisation for Migration)		21,73	21,73
UNCCD (United Nations Convention to Combat Desertification)	0,10		0,10
UNDP/PA (United Nations Department of Political and Peacebuilding activities)		1,25	1,25
UNFCCC (United Nations Framework Conventions on Climate Change)	0,40		0,40
UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development)		2,75	2,75
UNODC (United Nations of Drugs and Crime)		1,69	1,69
UNOPS (United Nations Office for Project Services)		4,91	4,91
Totaal	20,27	828,73	849,00

8

Kunt u, voor zover dat bekend is, een overzicht bieden van de thematische prioriteiten van de EU-lidstaten in hun beleid voor ontwikkelingssamenwerking?

Antwoord:

Voor een overzicht van de thematische prioriteiten van de EU-lidstaten in hun beleid voor ontwikkelingssamenwerking verwijs ik u naar de peer reviews van het Development Assistance Committee van de OESO. Deze

reviews zijn te vinden op: www.oecd.org/dac/peer-reviews/. Daarnaast is er ook veel waardevolle informatie te vinden op de website www.donortracker.org/countries. Deze website biedt nuttige overzichten van cijfers en prioriteiten per land.

9

Kunt u inzicht geven in daadwerkelijke uitgaven aan klimaatfinanciering in 2020, zoals weergegeven in de tabel «Verwachte klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2021» in bijlage 7 van de HGIS-nota 2021? Kunt u daarbij ook inzichtelijk maken wat de verhouding is tussen uitgaven aan klimaatadaptatie en klimaatmitigatie?

Antwoord:

Ja. In 2020 besteedde Nederland EUR 596 miljoen aan publieke middelen voor klimaatactie ten behoeve van ontwikkelingslanden en mobiliseerde Nederland EUR 592 miljoen aan private investeringen in klimaatprojecten. Voor de verdeling mitigatie versus adaptatie en verdere informatie over de in 2020 gerealiseerde klimaatfinanciering wordt verwezen naar bijlage 6 van het HGIS jaarverslag voor 2020.

10

Welk aandeel van de uitgaven aan Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking ging in 2020 naar organisaties met een confessionele grondslag?

Antwoord:

De confessionele grondslag van organisaties wordt niet vastgelegd en daarmee is het aandeel in de uitgaven aan Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking niet bekend.

11

Kunt u een overzicht geven van de uitgaven die zijn gedaan in 2020 aan medische hulpgoederen voor andere landen ter bestrijding van COVID-19, waarbij ook de uitgaven van andere departementen inzichtelijk worden gemaakt?

Antwoord:

Eenzijds heeft NL via multilaterale kanalen financiële steun gegeven aan de *Access to COVID-19 Tools Accelerator* (ACT-A) ter bestrijding van COVID-19. In 2020 werd EUR 5 miljoen ingezet voor vaccins via COVAX AMC en EUR 5 miljoen voor sneltesten via FIND.

In aanvulling op bovenstaande multilaterale aanvullingen zijn vanuit het programma ondersteuning buitenland beleid (POBB) – COVID verschillende bilaterale steunprojecten gesteund. In totaal is EUR 10.78 miljoen (EUR 5.28 miljoen non-ODA en EUR 5.5 miljoen ODA) bijgedragen voor de aanschaf van medische hulpmiddelen, technische ondersteuning en crisis respons, onderzoeksprogramma's, preventie- en communicatie strategieën en het mitigeren van de socio-economische effecten van de crisis. Het budget is besteed aan projecten van partnerorganisaties zoals de WHO, het Rode Kruis, het IAEA, de VN en IOM. Een beperkt deel is ingezet voor het honoreren van in natura steunverzoeken uit derde landen zoals 2 grote COVID-steunpakketten aan Suriname, de levering van desinfectant aan Italië, de donatie van persoonlijke beschermingsmiddelen, COVID testkits en medische apparatuur aan Montenegro, Armenië, Kosovo en Colombia. Daarbij bekostigde het Ministerie van Buitenlandse Zaken het transport en in enkele gevallen de medische hulpmiddelen.

12

Aan welke begroting zullen eventuele toekomstige donaties van vaccins of andere medische hulpgoederen aan andere landen ter bestrijding van COVID-19 ten laste worden gelegd?

Antwoord:

De financiële dekking voor eventueel toekomstige bijdragen ten behoeve van de COVID-19-bestrijding zal – als die situatie zich voordoet – in overleg met betrokken departementen worden bepaald.

13

Wat is het totale bedrag – zowel ODA als non-ODA-gelden – aan uitgaven en verplichtingen jegens de Palestijnse gebieden? Kunt u een overzicht geven van deze bestedingen, uitgesplitst naar organisaties en (lopende) projecten?

Antwoord vraag 13 & 95:

Het totale bedrag aan decentrale uitgaven in de Palestijnse Gebieden in 2020 bedraagt EUR 19,8 miljoen. Dit bedrag is verdeeld in uitgaven op de volgende hoofdthema's: rechtvaardige en vreedzame samenleving (EUR 4.742.248), mensenrechten (EUR 2.070.791), toegang tot land, water en energie (EUR 12.544.539) en duurzame handel, economische ontwikkeling en voedselzekerheid (EUR 2.518.983). Het totale bedrag aan centrale uitgaven in de Palestijnse Gebieden in 2020 bedraagt EUR 18.158.210. Voor een overzicht van de bestedingen per project verwijs ik u naar de website www.nlontwikkelingssamenwerking.nl. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de motie van de leden Kuzu en Simons (Kamerstuk 21 501-20, nr. 1676).

14

Wat is het totale bedrag – zowel ODA als non-ODA-gelden – aan uitgaven en verplichtingen jegens het – internationaal als terroristische organisatie erkende én openlijk naar de vernietiging van Israël strevende – Volksfront voor de Bevrijding van Palestina/*Popular Front for the Liberation of Palestine* (PFLP)?

Antwoord:

0 euro. Het kabinet steunt geen terroristische organisaties.

15

Wat is het totale bedrag – zowel ODA als non-ODA-gelden – aan uitgaven en verplichtingen jegens de *Union of Agricultural Work Committees* (UAWC)?

Antwoord:

Nederland startte in september 2007 financiering van het Land Development 2 programma. In 2013 werd UAWC, gezien bewezen expertise, kennis en capaciteit, trekker van een nieuw consortium voor uitvoering van het Land and Water Resource Management programma Fase 1. In 2017 startte Fase 2 van dit programma. Het consortium ontvangt een bijdrage van EUR 11,7 miljoen uit decentrale middelen voedselzekerheid (ODA artikel 2.1) voor een periode van 4 jaar (2017–2020). In 2020 werd EUR 1,27 miljoen uitbetaald aan UAWC. Op 9 juli 2020 is besloten om betalingen aan UAWC aan te houden en een extern onderzoek in te stellen naar mogelijke banden tussen UAWC en de terroristische organisatie PFLP.

Tussen 2013 en 2017 was UAWC de trekker van een consortium dat een programma uitvoerde dat gericht was op het vergroten van de landbouwproductie en inkomsten van Palestijnse boeren. De totale bijdrage voor dat programma was EUR 8,5 miljoen. Tevens werkt Nederland met UAWC

samen in de volgende andere programma's: *Women Peace and Humanitarian Fund* (er gaan geen Nederlandse middelen via het WPHF naar UAWC) en het *Multidonor Agricultural Programme* van de FAO (de Nederlandse bijdrage is ongeoormerkt), samen met onder meer de EU. UAWC voert daarnaast projecten uit met financiering van de EU, een brede groep landen en meerdere internationale ngo's.

16

Wat is het totale bedrag – zowel ODA als non-ODA-gelden – aan uitgaven en verplichtingen jegens het Palestijns-Arabisch *Health Work Committee* (HWC)?

Antwoord:

0 Euro. HWC is geen partner van Nederland. Een zoekopdracht in de digitale archieven heeft ook geen aanwijzing opgeleverd dat HWC in het verleden een partner van Nederland is geweest.

17

Wat is het totale bedrag – zowel ODA als non-ODA-gelden – aan uitgaven en verplichtingen jegens het Palestijns-Arabisch *Al-Haq*?

Antwoord:

0 Euro. De financiering van *Al-Haq* is afgelopen in 2018.

18

Wat is het totale bedrag – zowel ODA als non-ODA-gelden – aan uitgaven en verplichtingen jegens het Palestijns-Arabisch *Defence for Children Palestine*?

Antwoord:

Defence for Children – Palestine (DCI-P) wordt indirect door Nederland gesteund, via het VN-programma Sawasya. Via Sawasya heeft DCI-P van de VN sinds januari 2018 USD 0,392 miljoen ontvangen, waarvan ongeveer de helft toegerekend kan worden aan de Nederlandse bijdrage.

19

Wat is het totale bedrag – zowel ODA als non-ODA-gelden – aan uitgaven en verplichtingen jegens het Palestijns-Arabisch project Kanaän?

Antwoord:

Het Kanaän project is bij het ministerie niet bekend als een project dat door Nederland gesteund zou worden. Volgens van Israël ontvangen informatie zou dit door HWC worden uitgevoerd met financiering van andere donoren. HWC wordt niet door Nederland gesteund.

20

Wat is het totale bedrag – zowel ODA als non-ODA-gelden – aan uitgaven en verplichtingen jegens de *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA) genaam?

Antwoord:

In 2020 is, zoals vermeld in de Slotwet (Kamerstuk 35 830 XVII, nr. 3) en de Decemberbrief (Kamerstuk 35 570 XVII, nr. 49), de verplichting met EUR 6 miljoen verhoogd. Als gevolg hiervan is EUR 19 miljoen uitgekeerd aan UNRWA. Dit betreffen ODA-fondsen.

21

Wat is het totale bedrag – zowel ODA als non-ODA-gelden – aan uitgaven en verplichtingen jegens landen die lid zijn van de *Organisation of Islamic*

Cooperation (OIC/OCI)? Welke (lopende) projecten zijn met dit geld bekostigd? Kunt u dit uitsplitsen per land?

Antwoord:

Nederland heeft geen financieringsrelatie (ODA of non-ODA) met of via de *Organisation of Islamic Cooperation* (OIC). Een aantal van de 57 lidstaten van de OIC is ontvanger van Nederlandse ontwikkelingssamenwerking (ODA). Het betreft de landen in de MENA-regio, Sahel en de Hoorn van Afrika (m.u.v. Kenia, Zuid-Soedan en Ethiopië), Afghanistan, Bangladesh, Benin en Mozambique. De uitsplitsing per regio en per land is opgenomen in de HGIS-nota (Kamerstuk 35 571, nr. 1) (Bijlage 4). Lopende projecten zijn terug te vinden via de OS-portal (www.nlontwikkelingssamenwerking.nl).

22

Welke organisaties met activiteiten binnen Nederland hebben subsidie ontvangen, vanuit beleidskaders voor de versterking van het maatschappelijk middenveld of anderszins? Om hoeveel subsidie gaat dit?

Antwoord:

Het kabinet verstrekt subsidies aan maatschappelijke organisaties primair voor hun werk in het buitenland voor het bereiken van de SDGs en het versterken van zuidelijke organisaties in de doellanden. Slechts een klein deel van de activiteiten gaat over het beïnvloeden van het maatschappelijk debat in Nederland waar aandacht wordt gevraagd voor mondiale vraagstukken zoals verwoord in de SDGs. Een uitsplitsing naar aandeel binnen de subsidies is niet te geven.

23

Zijn er in 2020 in het kader van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking door het ministerie consultancybureaus ingehuurd? Voor welke doeleinden en welk bedrag is hiermee gemoeid?

Antwoord:

In 2020 zijn net als in voorgaande jaren onder andere bedrijven ingeschakeld om (delen van) programma's op te zetten, uit te voeren of evalueren. Daaronder bevinden zich ook consultancybedrijven. Het bedrag dat daarmee is gemoeid kan niet worden gespecificeerd. De administratie is in lijn met de Rijksbegrotingsvoorschriften onder andere ingericht op de naam van de contractpartner en kostensoorten, maar niet op de aard van de contractpartner.

24

Hoeveel geld ging er in 2020 naar Mali? Welke organisaties en (lopende) projecten zijn met dit geld bekostigd?

Antwoord:

In 2020 bedroegen de Nederlandse financiële uitgaven van het naar de ambassade gedelegeerd landenbudget in Mali ruim EUR 26 miljoen. Het grootste deel van dit geld kwam ten goede aan projecten op het gebied van veiligheid en rechtsorde. Daarnaast zijn er projecten gefinancierd op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, voedselzekerheid, water en privatesectorontwikkeling. De Nederlandse inzet op het gebied van ontwikkelingssamenwerking in Mali loopt voor het overgrote deel via non-gouvernementele kanalen en multilaterale instellingen. De bedragen die hiermee gemoeid zijn, zijn meegenomen in het hierboven genoemde bedrag. Informatie over activiteiten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken op het gebied van ontwikkelingssamenwerking, de begroting en resultaten per land en thema zijn te vinden

25

Wat is er uitgegeven aan verzoeningsprojecten tussen Israël en Palestijnen en via welke projecten?

Antwoord:

Er is in 2020 in totaal EUR 1.171.396 uitgegeven aan verzoeningsprojecten. Een deel van deze projecten is vertrouwelijk van aard, met het oog op de bescherming van deelnemers en deelnemende organisaties. Verzoening tussen Israëliërs en Palestijnen is helaas controversieel binnen bepaalde stromingen in zowel de Palestijnse als Israëlische samenleving. Voorbeelden van projecten die in 2020 steun van Nederland ontvingen en niet vertrouwelijk van aard zijn, betreffen het *Youth Peace Initiative* (YPI), *Peace Players* en de *Hebrew University Netherlands Association* (HUNA).

26

Kunt u aangeven op welke secundaire effecten van de crisis vooral is gereageerd?

Antwoord:

De COVID-19 crisis veroorzaakte forse secundaire effecten in lage- en middeninkomenslanden: armoede, ongelijkheid, (jeugd)werkloosheid en schulden van overheden namen toe, politieke en burgerrechten staan (verder) onder druk, *remittances* en klimaatinvesteringen zijn gedaald. Digitalisering nam juist een vlucht. Voor de inzet op digitale technologieën in de context van COVID-19 verwijs ik graag naar de Kamerbrief van 22 maart jl. (Kamerstuk 34 952, nr. 129).

Om secundaire effecten het hoofd te bieden, heeft Nederland zich ingezet om banen, met name voor jongeren en vrouwen, te behouden en het internationaal opererend bedrijfsleven zo goed mogelijk te ondersteunen. Extra activiteiten zijn gestart om de handel in essentiële goederen en diensten op gang te houden, liquiditeit voor het MKB op peil te houden, garanties te verstrekken voor medische klinieken, sociale vangnetten in te richten voor kwetsbare groepen en de weerbaarheid van waardeketens te vergroten. Nederland heeft 30 ontwikkelingslanden ondersteund bij het formuleren en uitvoeren van groen herstelbeleid in reactie op de COVID-19 pandemie.

Nederland heeft EUR 10 miljoen extra geïnvesteerd in de *Global Financing Facility for Every Woman Every Child* (GFF) en *Access to COVID Tools Accelerator* (ACT-A). Nederland vroeg hierbij om aandacht voor de secundaire effecten van COVID-19 op gezondheidssystemen en toegang tot SRGR dienstverlening.

Voor de aanpak aangaande conflictrisico's als gevolg van de pandemie verwijs ik graag naar de Kamerbrief van 16 april jl. (Kamerstuk 34 952, nr. 133). Nederland stelde eerder al in totaal EUR 83 miljoen euro beschikbaar voor het door de VN ontwikkelde COVID-noodhulpplan.

27

Kunt u aangeven voor hoeveel Nederland garant staat bij VN-organisaties, het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en multilaterale ontwikkelingsbanken die een cruciale rol speelden in het mitigeren van de economische crisis in ontwikkelingslanden?

Antwoord:

Nederland heeft aan de VN organisatie geen garanties afgegeven. Met betrekking tot de multilaterale ontwikkelingsbanken is in 2020 alleen een garantie verleend aan de *African Development Bank* als gevolg van de geplande 7^e kapitaalaanvulling (*Global Capital Increase* GCI-VII). De reeds

eerder afgegeven garanties aan de ontwikkelingsbanken zijn opgenomen in het overzicht «risicoregelingen» op blz 29 van het BHOS jaarverslag 2020.

28

Zijn er middelen toegekend aan *Sexual Exploitation, Abuse and Harassment* (SEAH) of is dit een beleidsmatige verplichting?

Antwoord:

Het betreft hier bovenal een beleidsmatige verplichting gekoppeld aan structurele preventie en aanpak van SEAH die geldt voor alle BHOS gerelateerde uitgaven. In humanitaire portfolio zijn geormerkte middelen voor SEAH aangewend om vernieuwingen te testen.

29

Hoe gaat u ervoor zorgen dat NGO's en vrouwenrechtenactivisten een betekenisvolle bijdrage kunnen blijven leveren aan Beijing-processen en de uitvoering van VN Resolutie 1325, gelet op de langdurige effecten van de COVID-19 pandemie?

Antwoord:

Nederland zorgt voor betekenisvolle deelname van ngo's en vrouwenrechtenactivisten aan internationale fora en processen gericht op (versnelde) uitvoering van het *Beijing Program of Action* (BPoA) en VN veiligheidsresolutie 1325. Dit doet Nederland door hun deelname te bepleiten bij de organisatoren (VN/IFI-organisaties, lidstaten, ngo's) van deze fora en processen, ook als het om virtuele bijeenkomsten gaat.

Daarnaast ondersteunt Nederland vrouwenrechtenorganisaties en ngo's via het SDG5 fonds, specifiek als het gaat om het voeren en verbeteren van lobby en pleitbezorging van gendergelijkheid op lokaal, regionaal en globaal niveau.

Nederland let bij organisatie van door Nederland gesteunde bijeenkomsten erop dat vrouwenrechtenactivisten – en organisaties zoveel mogelijk kunnen bijdragen aan de opzet en uitvoering hiervan.

30

Hoe gaat u ervoor zorgen dat de commitments vanuit het vierde Nationaal Actieplan (NAP) 1325 op humanitaire hulp en het stabiliteits- en veiligheidsbeleid ten volle worden uitgevoerd?

Antwoord:

Uitvoering van het vierde Nationaal Actieplan 1325 (NAP1325-IV) is een kabinetsbrede verantwoordelijkheid. Het ministerie werkt nauw samen met de ministeries die zich aan het NAP-13250IV hebben gecommitteerd: MinDEF, MinOC&W, MinJenV. Uiteraard wordt ook samengewerkt met de maatschappelijke organisaties die het NAP hebben ondertekend.

De ministeries, WO=MEN *Nederlands genderplatform* en twee maatschappelijke organisaties nemen deel aan de *Oversight Board* (OB) die de uitvoering van het NAP1325-IV ondersteunt, bijvoorbeeld als het gaat om monitoring, evaluatie en invulling van de leeragenda.

Om de voortgang te monitoren voorziet NAP1325-IV in een monitoringsraamwerk met indicatoren. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken ontwikkelt voor zijn aandeel in de uitvoering een Implementatieplan 1325 (IP1325). De eerste rapportage over de uitvoering van NAP1325-IV staat gepland voor het eerste kwartaal van 2022.

31

Wat zijn de concrete doelstellingen van de *Action Coalition Investing in Feminist Movements & Leadership*? Hoe draagt Nederland hier aan bij?

Hoe zorgt Nederland ervoor dat andere VN-lidstaten zich aan de doelstellingen van deze *Action Coalition* committeren?

Antwoord:

De *Action Coalition Investing in Feminist Movements & Leadership* heeft de volgende vier hoofddoelstellingen: 1) Het financieren en ondersteunen van diverse feministische organisaties en bewegingen wereldwijd; 2) Het beschermen van het maatschappelijk middenveld ter bevordering van feministische organisaties en actie; 3) Het bevorderen van betekenisvolle participatie van vrouwen, meisjes en non-binaire personen, alsook hun leiderschap en invloed op besluitvorming; en 4) Het ondersteunen van adolescente meisjes en jong feministisch leiderschap in hun organisaties. Nederland is met Canada en Malawi trekker van de *Action Coalition Investing in Feminist Movements and Leadership*. Nederland heeft de agenda voor dit thema ontwikkeld, voortbouwend op de Nederlandse reputatie als voorvechter van vrouwenrechten en gendergelijkheid, samen met deze landen, VN-organisaties, internationale organisaties en de private sector. Nederland draagt hieraan bij via de programma's van *Power of Voices* en het SDG5-fonds, waarvan *Leading from the South* en *Power of Women* specifiek vrouwenrechtenorganisaties ondersteunen. Daarnaast spoort Nederland andere VN-lidstaten aan zich aan de doelstellingen te committeren door zich te verenigen in gelijkgezinde landengroepen. Nederland neemt onder andere actief deel aan de *Global Alliance for Sustainable Feminist Movements*. Dit is een multi-stakeholderinitiatief dat zich inzet voor het vermeerderen, in stand houden en verbeteren van financiële en politieke steun voor vrouwenrechten en feministische organisaties. Nederland bepleit dat breed scala aan betrokkenen zich hierbij aansluit, waaronder vrouwenrechtenorganisaties, bilaterale donoren, filantropen en private sector.

32

In hoeverre is de Nederlandse COVID-19 respons voortgekomen uit de Kabinetsreactie op het advies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken gendersensitief en genderresponsief (geweest)? Van welke instrumenten maakt u gebruik om toe te zien op een gendersensitieve en -responsieve COVID-19 respons?

Antwoord:

In de kabinetsreactie op briefadvies nr. 34 «Nederland en de wereldwijde aanpak van COVID-19 van 10 juli 2020 (Kamerstukken 33 625 en 25 295, nr. 320) heeft het kabinet beschreven hoe opvolging is gegeven aan de aanbevelingen van het AIV-advies.

De ondersteuningspakketten gericht op preventie, humanitaire hulp en sociaaleconomische weerbaarheid in de meest kwetsbare landen worden uitgevoerd via bestaande kanalen, binnen kaders van steunverzoeken van multilaterale organisaties, met betrokkenheid van lokale overheden, maatschappelijke organisaties en de private sector. Nederland heeft daarbij consequent aandacht gevraagd voor vrouwen, meisjes en kwetsbare groepen zoals vluchtelingen, ontheemden en irreguliere migranten.

De mate waarin deze gendersensitief en genderresponsief zijn wordt in geval van programmatische bijdragen vooraf getoetst met behulp van een gender marker. Op basis van uitvoerings- en verantwoordingsrapportages en middels beleidsdialog wordt toegezien of een gendersensitieve en -responsieve COVID-19 respons plaatsvindt en waar en op welke wijze dit zo nodig te versterken.

33

Wat doet Nederland in het kader van de leidende rol binnen de *Action Coalition Investing in Feminist Movements & Leadership* eraan om te zorgen dat meer financiering direct bij lokale gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties terecht komt?

Antwoord:

Nederland was een voortrekker in de totstandkoming van deze Actiecoalitie. Nederland maakt zich ook bilateraal hard voor politieke en financiële steun aan lokale vrouwenrechtenorganisaties door middel van het SDG5 fonds (EUR 510 miljoen in totaal), waaronder *Leading from the South* (EUR 80 miljoen), *Power of Women* (EUR 75 miljoen), *Women, Peace and Security* (EUR 40 miljoen) en het Seksuele Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR) Partnerschap Fonds (EUR 315 miljoen) en voorgangers als FLOW en het MDG3 Fonds. Binnen het actiecoalitie verband en de eerder genoemde *Global Alliance for Sustainable Feminist Movements* evenals andere multilaterale fora pleit Nederland actief voor meer directe financiering voor lokale gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties.

34

Hoe draagt Nederland verder bij aan de effectieve uitvoering van het derde *Gender Action Plan* (GAP III)? Op welke manier wordt er door het kabinet lering getrokken uit de jaarlijkse GAP-rapporten over de Nederlandse inzet op het gebied van gender?

Antwoord:

Nederland heeft de conclusies van het voorzitterschap van de Raad van 16 december jl. ondersteund, waarin het nieuwe EU-genderactieplan 2021–2025 (GAP III) wordt onderschreven. Het GAP III vormt de basis voor nauwere samenwerking op het gebied van gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen en meisjes – op multilateraal, regionaal en partnerlandniveau.

De GAP III-doelstellingen voor genderrelevante uitgaven zijn opgenomen in het nieuwe Instrument voor Nabuurschap, Ontwikkeling en Internationale Samenwerking (*Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument*, NDICI): 85% van de nieuwe acties die met NDICI-middelen worden gefinancierd, moet gender-relevant zijn en 5% van alle activiteiten die uit het NDICI worden gefinancierd dient gendergelijkheid als hoofddoelstelling te hebben.

Nederland onderstreept het belang van een effectieve implementatie van GAP III (2021–2025) in de samenwerking met de Commissie en EU-delegaties bij de programmering en uitvoering van NDICI-activiteiten in de partnerlanden en wereldwijd. Momenteel worden er door EU-delegaties in samenwerking met EU-lidstaten – waaronder Nederland – uitvoeringsplannen op landenniveau voor GAP III ontwikkeld. Daarnaast worden de GAP III doelstellingen geïntegreerd in de komende politieke en diplomatieke activiteiten en de meerjarige indicatieve programma's. Door voldoende ambitie te tonen in de programmeringsfase wordt reeds een belangrijke stap gezet richting het behalen van de GAP III streefwaarden.

Nederland maakt onderdeel uit van de speciale genderdeskundigengroep van lidstaten en de Europese Commissie en de EU-taskforce voor vrouwen, vrede en veiligheid. Binnen deze gremia worden inspanningen op technisch niveau gecoördineerd en op elkaar afgestemd en zal de vooruitgang die wordt geboekt bij de gezamenlijke uitvoering van het GAP III worden gemonitord.

2021 is het eerste implementatiejaar van GAP III. In de jaarlijkse GAP III voortgangsrapportages rapporteert de Europese Commissie over de mate waarin de streefwaarden behaald zijn evenals de geleerde lessen. Indien zou blijken dat op de streefwaarden onvoldoende voortgang wordt geboekt, zal het kabinet aandringen op aanvullende actie. De onderhandelingen over de Raadsconclusies die jaarlijks worden aangenomen over de GAP III voortgangsrapportages bieden daartoe een goede gelegenheid. Waar relevant zullen de GAP III rapporten door het kabinet worden gebruikt ter verbetering van de Nederlandse inzet op gendergelijkheid en vrouwenrechten in het buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerkingsbeleid.

35

Welke fondsen zijn ingezet voor het ondersteunen van kleine boeren en hoeveel geld is hieraan besteed? Wat voor activiteiten voor duurzaam gebruik werden hiermee gestimuleerd?

Antwoord:

Vanuit de artikelen voedselzekerheid (artikel 2.1) en private sector-ontwikkeling (artikel 1.3) wordt de ontwikkeling van de landbouw in ontwikkelingslanden ondersteund. In het verslagjaar werd hierin EUR 65,9 miljoen vanuit artikel 2.1 en circa EUR 50 miljoen vanuit artikel 1.3 geïnvesteerd. De betreffende middelen werden geheel besteed aan het verbeteren van productiviteit en inkomen van kleinschalige producenten (m/v) op een manier die ecologisch houdbaar en (klimaat-)schokbestendig is en die de lokale voedselzekerheid verbetert. Duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen is integraal onderdeel van deze inzet. Meest voorkomende activiteiten in dat verband zijn geïntegreerd bodemvruchtbaarheidsbeheer, watermanagement, aangepast uitgangsmateriaal, gewasdiversificatie en -rotatie, *agroforestry*, het bevorderen van natuurlijk regeneratie en duurzaam beheer van omliggende landschappen of stroomgebieden.

36

Hoeveel subsidies zijn er in 2020 in totaal besteed aan landbouw in ontwikkelingslanden? Kunt u een overzicht geven, per land, van de diverse projecten en programma's, uitgesplitst naar akkerbouw, veeteelt en tuinbouw, inclusief de daarbij behorende bedragen?

Antwoord:

De ondersteuning van landbouw in ontwikkelingslanden wordt gefinancierd vanuit de artikelen voedselzekerheid (2.1) en private sector-ontwikkelingen (1.3). De betreffende middelen worden geheel besteed aan het verbeteren van productiviteit en inkomen van kleinschalige producenten (m/v) op een manier die ecologisch houdbaar en (klimaat-)schokbestendig is en die de lokale voedselzekerheid verbetert.

In het verslagjaar is EUR 65,9 miljoen van het centrale voedselzekerheidsbudget besteed aan landbouwonwikkeling, door te investeren in bijvoorbeeld digitale diensten zoals weersvoorzichten, verbeterd zaaigoed en meststoffen, financiële diensten en nieuwe of verbeterde toegang tot markten. Vanuit private sector ontwikkeling is circa EUR 50 miljoen aan landbouwonwikkeling besteed. Deze financiering richt zich voornamelijk op het verstrekken van leningen, technische assistentie en advies aan agri-entrepreneurs.

Van het voedselzekerheidsbudget dat via de ambassades wordt uitgegeven is landbouw het belangrijkste onderdeel, naast voeding en duurzaam landgebruik. Per land worden de bestedingen van de totale uitgaven op artikel 2.1 (voedselzekerheid) geadministreerd (zie tabel met de uitgaven voor 2020) en in openaid.nl worden details van de verschil-

lende projecten gegeven. Er wordt daarbij geen uitsplitsing gemaakt naar genoemde sub-sectoren akkerbouw, veeteelt of tuinbouw.

• Ghana	€ 8,1 mln
• Ethiopië	€ 42,2 mln
• Mali	€ 4,8 mln
• Burundi	€ 18,5 mln
• Benin	€ 11,3 mln
• Bangladesh	€ 5,2 mln
• Indonesië	€ 1,0 mln
• Zuid-Soedan	€ 6,5 mln
• Oeganda	€ 11,6 mln
• Grote meren regio	€ 4,0 mln
• Rwanda	€ 16,7 mln
• Mozambique	€ 9,7 mln
• Kenia	€ 1,4 mln
• Palestijnse Autoriteit	€ 1,3 mln
• Nigeria	€ 0,4 mln
• Jordanië	€ 0,5 mln
• Burkina Faso	€ 1,9 mln
• Niger	€ 0,0 mln
• Egypte	€ 2,7 mln

37

Hoeveel geld is er besteed aan organisaties uit het maatschappelijk middenveld die opkomen voor inheemse volkeren en milieurechtenbeschermers? Om welke bedragen gaat dit en naar welke organisaties is dit gegaan?

Antwoord:

De bescherming van mensenrechtenverdedigers is één van de prioriteiten van het mensenrechtenbeleid van het kabinet. Daarbij is conform de motie van het lid Van Ojik (Kamerstuk 35 000 V, nr. 24) bijzondere aandacht voor de bescherming, zichtbaarheid en legitimiteit van het werk van inheemse volkeren, landrechtenverdedigers en milieuactivisten (Kamerstuk 32 735, nr. 272). Dit betekent dat alle beschikbare instrumenten ter bescherming en ondersteuning van mensenrechtenverdedigers kunnen worden ingezet voor milieuactivisten en landrechtenverdedigers. Uw Kamer wordt middels de Mensenrechtenrapportage geïnformeerd over de inzet van het kabinet in het afgelopen jaar. Via het Mensenrechtenfonds zijn in 2020 62 projecten gefinancierd voor een totaalbedrag van EUR 5.856.863. Een voorbeeld is de bijdrage van EUR 680.000 in de periode 2020–2024 via het decentrale Mensenrechtenfonds aan *Lifeline*, een consortium dat zich o.a. richt op inheemse volkeren en milieurechtenbeschermers. Een ander voorbeeld is het bedrag van EUR 1.075.000 dat *Frontline Defenders* in de periode 2020–2023 via het centrale mensenrechtenfonds ontvangt voor soortgelijke ondersteuning aan mensenrechtenverdedigers. Een laatste voorbeeld zijn de Nederlandse subsidies aan *Planet Protectors* (EUR 180.000) en *Shelter and Resilience for Human Rights Defenders* (EUR 90.000) waarmee inheemse land – en milieurechtenverdedigers in Midden-Amerikaanse landen worden ondersteund. In het kader van Samenspraak & Tegenspraak werden in 2020 verschillende consortia van maatschappelijke organisaties gesteund die opkomen voor inheemse volkeren en milieurechtenbeschermers of samenwerken met organisaties die inheemse groepen vertegenwoordigen. In 2020 werd ruim EUR 9 miljoen besteed aan de *Fair Green and Global Alliance* onder leiding van *Both Ends*, EUR 8 miljoen aan de *Green Livelihoods Alliance* onder leiding van Milieudefensie, meer dan EUR 9 miljoen aan *Shared Resources Joint Solutions* onder leiding van IUCN-NL, en EUR 6 miljoen aan de *Global*

38

Kunt u aangeven hoe de inzet van Nederland en gelijkgezinde landen op de uitfasering van «fossiele financieringen» praktisch vorm is gegeven?

Antwoord:

De Nederlandse inzet voor uitfasering van fossiele financieringen is beschreven in de kamerbrief Internationaal Financieren in Perspectief: kansen pakken, resultaten boeken (Kamerstuk 34 952, nr. 44).

In het bilaterale financieringsinstrumentarium werkt het kabinet ambitieus aan het mobiliseren van groene investeringen en wordt vanaf 2020 geen nieuwe financiering verschaft aan steenkolenprojecten en de exploratie en ontwikkeling van nieuwe voorraden olie en gas in het buitenland.

In het bestuur van multilaterale banken vraagt Nederland de portefeuilles in lijn te brengen met het streven naar beperking van de opwarming van de aarde tot maximaal 1,5 graden en vraagt Nederland bij alle nieuwe projectvoorstellen die worden voorgelegd te onderbouwen of ze in lijn zijn met de Parijs doelen. Nederland geeft geen steun meer aan nieuwe financiering van winning, transport en gebruik van (steen)kolen en aan de exploratie, ontwikkeling en productie van aardolie en aardgas (upstream olie en gas). Nederland geeft alleen steun aan financiering van transport, bewerking, marketing en distributie en gebruik van olie en gas (downstream olie en gas) in uitzonderlijke situaties waarbij:

- Een project significant bijdraagt aan het oplossen van energietekort of energietoegang in lage inkomenslanden met extreme energiearmoede;
- Een project significant bijdraagt aan een energietransitiepad richting klimaatneutraal;
- Er geen haalbaar duurzaam alternatief is en het betreffende land investeert in hernieuwbare energie.

Nederland kan specifieke transitiepaden voor downstream olie- en gasprojecten overeenkomen met de multilaterale banken, mits deze passen binnen de doelen van de Overeenkomst van Parijs. In dat geval zal aan deze transitiepaden getoetst worden in plaats van aan bovengenoemde uitzonderingsgronden. Een voorbeeld hiervan is de Europese Investeringsbank *Energy Lending Policy*. Ook kunnen in uitzonderlijke situaties zwaarwegende geopolitieke overwegingen (inclusief *Projects of Common Interest*) of de kiesgroepdynamiek aanleiding zijn om toch in te stemmen met downstream olie en gas.

Nederland trekt bij de beïnvloeding van multilaterale banken samen op met gelijkgestemde landen en neemt in de communicatie met het management van de banken gezamenlijk stelling met deze landen. Dit wordt op het niveau van hoofdsteden gecoördineerd in de *Multilateral Development Banks Paris Alignment* coalitie met als gelijkgestemden Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk, Denemarken, Zweden, Finland, Noorwegen, Zwitserland, Canada, Verenigde Staten, België, Ierland, Spanje en Italië. Deze landen hebben ieder hun specifiek uitgewerkte aanpak bij de uitfasering van fossiele financieringen, maar zoeken elkaar op in het bestuur van de banken voor gezamenlijk positiebepaling bij specifieke beleidsontwikkeling en bij individuele projecten. Nederland vervult een (mede-)trekkersrol bij de Wereldbankgroep en de *European Bank for Reconstruction and Development*.

39

Hoe verhoudt de versterkte beleidscoherentie rond klimaat in 2020 zich tot in de Monitor Brede Welvaart geconstateerde stijgende ingevoerde

hoeveelheden biomassa en metalen uit de armste landen? Uit welke landen werden deze grondstoffen in 2020 geïmporteerd? Gaat dit samen met klimaatactie in de betreffende landen?

Antwoord:

Zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in de Monitor Brede Welvaart & *Sustainable Development Goals 2021* (Monitor) aanmerkt, zijn er zowel positieve als negatieve effecten van de uitvoer van biomassa en metalen vanuit de armste landen te verwachten. De uitvoer genereert enerzijds lokaal inkomen en economische groei, terwijl anderzijds het natuurlijk kapitaal kan afnemen. Ook benoemt het CBS het risico van de «*resource curse*» (Monitor paragraaf 2.4). Wat betreft de effecten van de uitvoer van metalen op het klimaat geeft het Internationale Energieagentschap (IEA) in het recente rapport «*The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions*» aan dat om de mondiale klimaatambities te kunnen halen de vraag naar metalen en mineralen die gebruikt worden in hernieuwbare energie-technologie explosief zal toenemen. De mijnbouw van metalen en mineralen is aldus een noodzakelijk onderdeel van de klimaatambitie en daarvoor nodige energietransitie.

Beleidscoherentie op dit punt vraagt dan ook om de positieve effecten van uitvoer van biomassa en metalen op de armste landen te maximaliseren en negatieve effecten hiervan tegen te gaan. Dit komt tot uiting in twee doelen uit het Actieplan Beleidscoherentie voor Ontwikkeling (Kamerstuk 33 625, nr. 329), namelijk «Implementatie van het klimaatakkoord van Parijs op een wijze die de armste landen en bevolkingsgroepen ten goede komt (SDG 13)» en «Verduurzaming van productie met name in landen in ontwikkeling (focus op textiel, palmolie en andere agrogrondstoffen en metalen en mineralen) wordt gekoppeld aan verantwoordelijkheid (o.a. voor gepaste zorgvuldigheid) door Nederlandse bedrijven bij inkoop en uitbesteding in die landen (SDG 2, 8, 12, 17)». Implementatie van het Parijs-akkoord en verduurzaming van productie, ook bij uitvoer door minst ontwikkelde landen, komen dus samen in het Nederlandse beleid. Zo gelden voor biomassa die gesubsidieerd wordt onder de SDE++ zeer strenge duurzaamheidseisen die vastgelegd zijn in de Regeling conformiteitsbeoordeling vaste biomassa voor energietoepassingen.

De Monitor geeft in het Elders-dashboard onder het kopje «milieu en grondstoffen» de invoer weer van metalen en van biomassa uit alle landen evenals de invoer van biomassa en van metalen uit de minst ontwikkelde landen (LDCs). Hierbij gebruikt het CBS de landenclassificatie van de UNCTAD. In de Monitor is voor deze 4 indicatoren met een noot (A) aangegeven dat het cijfer voor 2020 een eerste indicatie is bij gebrek aan complete data voor dat jaar. Ook geeft CBS aan dat vanwege databeperkingen de invoerstroom is weergegeven inclusief het deel dat bestemd is voor de wederuitvoer (Monitor paragraaf 2.4)

40

Wat wordt precies bedoeld met de term «fossiele financieringen»? Vallen exportkredietverzekeringen hier ook onder?

Antwoord:

Fossiele financieringen zijn financieringen via het bilaterale en multilaterale financieringsinstrumentarium van fossiele brandstoffen projecten, die betrekking hebben op de exploratie, ontwikkeling en productie van steenkolen, aardolie en aardgas (upstream) en transport, bewerking, marketing en distributie en gebruik (downstream).

De exportkredietverzekeringen (ekv) vallen niet onder «fossiele financieringen». De ekv betreft een instrument voor het verzekeren van exporttransacties en volgt een separaat vergroeningstraject. Staatssecretaris Vijlbrief informeerde in mei jl. de kamer over de status en mogelijkheden ten aanzien van de uitfasering van de exportkredietverzekering voor

41

In welk tempo denkt u de uitfasering van fossiele financieringen te kunnen voltooien?

Antwoord:

Vanuit het bilaterale financieringsinstrumentarium worden sinds 2020 geen nieuwe financieringen verschaft aan steenkolenprojecten en de exploratie en ontwikkeling van nieuwe voorraden olie en gas in het buitenland. Reeds bestaande verplichtingen worden gehonoreerd en zullen voor 2025 beëindigd zijn conform het actieplan beleidscoherentie voor ontwikkeling (Kamerstuk 33 625, nr. 265).

Bij multilaterale ontwikkelingsbanken zet Nederland erop in dat vanaf 2023 alle nieuwe projecten in lijn zijn met het 1,5 graden doel van het Parijsakkoord. Daartoe blijft Nederland in gesprek met multilaterale ontwikkelingsbanken voor het aanscherpen van hun strategie voor het uitfaseren van financiering van fossiele brandstoffenprojecten.

42

Hoe ziet het tijdspad voor uitfasering van fossiele financieringen door de belangrijkste multilaterale instellingen die Nederland financiert eruit?

Antwoord:

Het tijdspad voor uitfasering van fossiele financieringen door multilaterale banken wordt uitgewerkt bij het in lijn brengen van alle nieuwe financieringen met de doelen van het Parijsakkoord («Paris Alignment»). De multilaterale banken hebben reeds bij de klimaatop in Katowice in 2018 aangekondigd dit samen uit te werken. Het commitment om dit ook daadwerkelijk toe te passen varieert per bank, vooral door verschillen in de samenstelling van aandeelhouderschap, en is vooral na de recente Amerikaanse verkiezingen in een versnelling gekomen:

- De Europese Investeringsbank heeft reeds in 2019 besloten alle financieringen vanaf 2021 in lijn te brengen met het Parijsakkoord en «unabated» fossiele financieringen te beëindigen. Dit beleid is uitgewerkt in de *Climate Bank Roadmap 2021–2025*, vastgesteld in november 2020.
- De Wereldbankgroep heeft in het *concept Climate Change Action Plan 2021–2025* aangekondigd dat alle nieuwe Wereldbank financieringen vanaf 1 juli 2023 in lijn zullen zijn met het Parijsakkoord. Voor IFC en MIGA geldt 85% van de directe financieringen per 1 juli 2023 en 100% per 1 juli 2025.
- De *European Bank for Reconstruction and Development* heeft aangekondigd dat alle nieuwe activiteiten in lijn zullen zijn met het Parijsakkoord vanaf 1 januari 2023.
- De *African Development Bank* heeft in het concept *Strategic Framework for Climate Change and Green Growth* voorgesteld dat de nieuwe activiteiten vanaf 2024/25 in lijn zijn met het Parijsakkoord.
- De *Asian Development Bank* bereidt een aangescherpt energiebeleid voor, maar heeft nog geen tijdslijn aangekondigd voor het in lijn brengen met het Parijsakkoord.
- De *Interamerican Development Bank* bereidt een aankondiging voor dat alle nieuwe activiteiten vanaf het eerste kwartaal van 2023 in lijn zijn met het Parijsakkoord.
- De *Asian Infrastructure Investment Bank* heeft zich in de 2020 *Corporate Strategy* in algemene termen verbonden aan het in lijn brengen van alle activiteiten met het Parijsakkoord, maar nog geen tijdspad of plan daartoe opgesteld.

43

Hoe is de verdubbeling van middelen voor het tegengaan van ontbossing besteed? Naar welke landen is dit gegaan en welke projecten zijn hiermee gefinancierd?

Antwoord:

De verdubbeling van middelen voor het tegengaan van ontbossing volgt de strategische lijnen zoals uiteengezet in de Kamerbrief «Internationale inzet bosbehoud en bosherstel» (Kamerstuk 30 196, nr. 708). Deze inzet heeft geleid tot nieuwe bijdragen aan het *Central African Forest Initiative* (CAFI) en het Agri3 fonds en een versterking van de programma's van het Initiatief Duurzame Handel (IDH), het *International Network for Bamboo & Rattan* (INBAR) en de *Green Livelihoods Alliance* (GLA). CAFI is een multi-donor fonds dat zich richt op behoud van het bos in het Congo bekken (Centraal Afrikaanse Republiek, Democratische Republiek Congo, Equatoriaal Guinea, Gabon, Kameroen, Republiek Congo). De Nederlandse bijdrage richt zich specifiek op het bevorderen van duurzaam bosbeheer door de lokale bevolking. Het Agri3 fonds is erop gericht private investeringen in duurzame landbouw en bosbescherming te mobiliseren en kan wereldwijd worden ingezet in ontwikkelingslanden. Het INBAR programma bevordert klimaatmitigatie en -adaptatie in duurzame bamboe waardeketens in Oost-Afrika (Ethiopië, Kenia, Oeganda). Aanvullend zijn de programma's van IDH en GLA actief in Latijns-Amerika (Bolivia, Brazilië, Colombia), Zuidoost-Azië (Indonesië, Filipijnen, Maleisië, Vietnam) en Afrika (Ghana, Ivoorkust, Liberia, Nigeria).

44

Hoeveel Nederlandse ondernemers zijn in 2020 ondersteund bij het vinden van financiering voor internationale ambities? Hoeveel van die ondernemers behoorde tot het MKB? Hoeveel aanvragen voor steun zijn er ontvangen? Hoeveel van die ondernemers behoorde tot het MKB? Heeft het ministerie zicht op hoeveel Nederlandse ondernemers in 2020 in het buitenland zijn gaan ondernemen? Is dit een groei of een daling ten opzichte van 2019?

Antwoord:

In 2020 waren er bij de Rijksdienst voor Ondernemen (RVO), naast 2,4 miljoen website bezoeken, ook ca 20.000 vragen van ondernemers beantwoord over internationaal ondernemen. Van deze vragen gingen er ruim 300 specifiek over financiering. Daarnaast zijn er verschillende tools die ondernemers ondersteunen met specifieke vragen. Met de subsidie en financieringswijzer kan een ondernemer bijvoorbeeld gericht informatie opvragen over ondersteuning bij zakendoen in het buitenland. Hiervan is ca 125.000 keer gebruik van gemaakt. Het Team MKB-Financiering binnen RVO heeft daarbij jaarlijks rond de 1000 adviesgesprekken met internationaal opererende bedrijven. Rond de 95% hiervan is MKB. Er is geen zicht op exacte aantal Nederlandse ondernemers die in 2020 in het buitenland zijn gaan ondernemen.

Op instrumentniveau zijn de volgende cijfers beschikbaar:

DTIF:

Vanuit het *Dutch Trade and Investment Fund* (DTIF), onderdeel investeren en in uitvoering bij RVO, zijn in 2020 totaal 12 Nederlandse ondernemers ondersteund. Het betrof investeringen aan het mkb en starters. Dit betreft een stijging ten opzichte van 2019, toen er in totaal 7 Nederlandse ondernemers werden ondersteund. In beide jaren waren alle ontvangen aanvragen afkomstig van het MKB en deze werden ook alle gehonoreerd.

DGGF:

Vanuit het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF), onderdeel investeren Nederlands mkb, zijn in 2020 in totaal 61 Nederlandse ondernemers ondersteund. Het betrof 18 financieringen vanuit het investeringskapitaal en 43 TA projecten. Dit betreft een stijging ten opzichte van 2019, toen er in totaal 55 Nederlandse ondernemers werden ondersteund. In beide jaren waren alle ontvangen aanvragen afkomstig van het MKB en deze werden ook allen gehonoreerd.

DHI:

Vanuit de regeling voor Demonstratieprojecten, Haalbaarheidsstudies en Investeringsvoorbereidingsstudies (DHI) zijn er in 2020 157 aanvragen ingediend door 100 unieke MKB-bedrijven. Er zijn uiteindelijk 102 aanvragen goedgekeurd. Dit betreft een stijging ten opzichte van 2019, toen er 142 aanvragen werden ingediend, waarvan 95 goedgekeurd.

SIB:

Vanuit de regeling *Starters International Business* (SIB) zijn er in 2020 ruim 2500 vouchers verstrekt aan ondernemers waarvan er meer dan 1700 zijn goedgekeurd. Alle ondernemers zijn MKB.

D2B:

In 2020 zijn er vanuit D2B 7 NL bedrijven ondersteund in hun internationale activiteiten, waarvan 6 mkb-ers.

45

Kan het kabinet aantonen dat ook Nederlandse vrouwelijke ondernemers bereikt zijn met de financiering, n.a.v. de inzet van het kabinet op verbeterde toegang tot financiering van Nederlandse ondernemers voor buitenlandse activiteiten? Hoe heeft het kabinet extra inzet geleverd om ook Nederlandse vrouwelijke ondernemers te bereiken met deze financiering?

Antwoord:

Invest International wordt opgericht om het voor Nederlandse ondernemers zo eenvoudig mogelijk te maken de juiste financiering te vinden voor buitenlandse activiteiten. Met *Invest International* wordt één financieringsloket gecreëerd voor deze ondernemers. De operationalisering van *Invest International* volgt na behandeling van de oprichtingswet in de Eerste Kamer (gepland op 22 juni a.s.). Eerste resultaten over het bereik, inclusief Nederlandse vrouwelijke ondernemers, zijn dus nog niet bekend.

Met de «Groei over Grenzen» campagne zet het kabinet in op bewustwording bij Nederlandse vrouwelijke ondernemers met internationale ambities over het beschikbare handelsinstrumentarium. In 2020 werden zeven online evenementen gericht op Nederlandse vrouwelijke ondernemers georganiseerd waar in *realtime* 413 personen aan deelnamen. Er verschenen twaalf praktijkverhalen en er werden vier informatieveideo's ontwikkeld met *testimonials* van vrouwelijke ondernemers.

In het afgelopen jaar is het aantal vrouwelijke Nederlandse ondernemers dat financiering heeft ontvangen vanuit het investeringskapitaal van het DGGF, toegenomen met vier; vanuit DGGF TA werden in totaal 15 vrouwelijke ondernemers bediend. Dit is mede het resultaat van proactieve communicatie door uitvoerder RVO. Ter promotie van het fonds zijn diverse filmpjes, podcasts en praktijkverhalen gemaakt waarbij vrouwelijk ondernemerschap in ontwikkelingslanden onder de aandacht is gebracht.

In 2020 is opdracht aan het CBS gegeven om onderzoek te doen naar het gebruik van het RVO handelsinstrumentarium door Nederlandse vrouwelijke ondernemers. Daaruit blijkt dat 23 procent van het aantal ondernemers dat in 2019 gebruik maakte van het RVO instrumentarium, vrouw is³. 27 Procent van het totaal aantal internationaal actieve Nederlandse ondernemers was in 2019 vrouw.⁴ In 2021 voert het CBS een verdere analyse uit op de beschikbare gegevens.

46

Hoe heeft Nederland zich ingezet om met e-commerce en digitale handel bij te dragen aan het behalen van SDG5?

Antwoord op vragen 46 en 47:

Het kabinet hecht belang aan de participatie van ontwikkelingslanden in digitale handel, omdat het bijdraagt aan de economische transitie, werkgelegenheid en weerbaarheid in die landen. De digitale economie biedt kansen, wanneer juist ingezet, om de SDGs te behalen. Daarbij zet Nederland in het bijzonder in op SDG 5; het versterken van ondernemerschap van vrouwen, bevorderen van gendergelijkheid in de wetgeving en toename van gebruik van ICT.

Met de Nederlandse *Aid for Trade* agenda ondersteunt het kabinet digitale handel door vrouwen in ontwikkelingslanden. Het *eTrade4All* platform brengt ontwikkelingslanden samen met donoren, bedrijfsleven en financiële organisaties om te voorzien in hun technische en financiële behoefte om hun vraagstukken op het gebied van digitale handel te adresseren. Daarbij is ook specifieke aandacht voor de economische verzelfstandiging van vrouwen. Zo versterkte het door Nederland gesteunde *eTrade for Women* initiatief de internationale kansen en skills van vrouwelijke digitale ondernemers in ontwikkelingslanden. De *eTrade for Women* advocates dragen bij aan capaciteitsopbouw onder vrouwelijke tech-ondernemers om hun bedrijven verder te laten groeien in de uitdagende context van de COVID-19-crisis.

Richting MC12 benadrukt Nederland bij de EU in Brussel dat in de e-commerce onderhandelingen de ontwikkelingsdimensie wordt meegenomen en draagt in zijn programma's bij aan een sterkere positie van vrouwen in e-commerce. Door concreet bij te dragen aan programma's en afspraken te maken waarin de gender dimensie wordt meegenomen zet NL in op een betere positie van vrouwen en meisjes in internationale digitale handel. Ook zet Nederland er richting MC12 op in dat de EU een voortrekkersrol inneemt in de opvolging van de *Buenos Aires Declaration on Women's Economic Empowerment*. In dat kader is het onderzoeken van genereffecten van handelsbeleid relevant, waaronder over e-commerce.

47

Op welke manier zet Nederland zich ook tijdens de twaalfde ministeriële conferentie van de WTO in voor de koppeling van de e-commerce agenda met het bereiken van SDG 5?

Antwoord:

Zie vraag 46.

³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2021/01/nederlandse-vrouwelijke-ondernemers-gesteund-door-rvo>.

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/52/internationaal-actieve-ondernemers-2011-2019>.

48

Is de tijdlijn voor de geplande publicatie van het voorstel van de Europese Commissie voor brede *due diligence*-wetgeving (juni 2021) nog actueel?

Antwoord:

Nee. De Europese Commissie heeft het uitbrengen van het wetgevende voorstel op het gebied van duurzaam ondernemingsbestuur, inclusief een gepaste zorgvuldigheidsverplichting, uitgesteld van juni 2021 naar de tweede helft van 2021.

49

Op welke manier houdt u rekening met de vertraging die het EU-voorstel voor *due diligence*-wetgeving heeft opgelopen in de Nederlandse processen? Gaat u meer prioriteit geven aan nationale wetgeving voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) nu het blijkt dat EU *due diligence*-wetgeving vertraagd is?

Antwoord op vraag 49 & 124:

Het wetgevende voorstel van de Europese Commissie is met enkele maanden uitgesteld en zal worden gepubliceerd in de tweede helft van 2021. Het kabinet zet in op ambitieuze EU-wetgeving en houdt daarover contact met de Europese Commissie.

Het kabinet geeft in overweging om de balans op te maken op het moment dat het wetgevende voorstel op het gebied van duurzaam ondernemingsbestuur wordt gepubliceerd. Ook de posities van het Europees Parlement en de lidstaten zijn daarbij van belang.

De uitwerking van de bouwstenen voor een brede gepaste zorgvuldigheidsverplichting, die primair als input voor het Commissievoorstel dienen, gaat onverminderd door. Zoals opgenomen in de IMVO-beleidsnota (Kamerstuk 26 485, nr. 337) heeft het kabinet aangegeven dat mocht een effectief en uitvoerbaar voorstel Europees niet van de grond komen, de bouwstenen klaarliggen voor het invoeren van nationale dwingende maatregelen.

50

Wanneer worden de Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) voor de Wet Zorgplicht Kinderarbeid aan de Kamer voorgelegd?

Antwoord:

In de IMVO-beleidsnota (Kamerstuk 26 485, nr. 337) heeft het kabinet aangegeven in te zetten op een brede gepaste zorgvuldigheidsverplichting, die bij voorkeur op EU-niveau wordt ingevoerd. Het kabinet stelt in deze beleidsnota en in de begeleidende Kamerbrief dat als er een brede gepaste zorgvuldigheidsverplichting op EU-niveau komt deze te verkiezen is boven de Wet Zorgplicht Kinderarbeid (WZK). Een brede gepaste zorgvuldigheidsverplichting onderkent dat problemen niet tot één sector of thema zijn beperkt. Invoering van een dergelijke verplichting op EU-niveau leidt tot grotere impact in de keten en draagt bij aan een gelijk speelveld voor bedrijven.

Tegelijkertijd heeft Nederland met de aanname van de WZK een eigen verantwoordelijkheid en moeten vraagstukken die hiervoor relevant zijn verder worden uitgewerkt. Deze vraagstukken overlappen één op één met de bouwstenen die momenteel worden uitgewerkt voor een brede gepaste zorgvuldigheidsverplichting. Het gaat om de reikwijdte, de gepaste zorgvuldigheidseisen en de inrichting van het toezicht.

Primair om het aanstaande Commissievoorstel te beïnvloeden werkt het kabinet deze bouwstenen uit, maar Nederland is op deze manier ook optimaal voorbereid op het invoeren van nationale dwingende maatregelen.

De bouwstenen worden afgerond nadat de SER en het ATR een advies hebben uitgebracht over de invulling en uitwerking ervan. Ik zal uw Kamer hier separaat over informeren.

51

Hoe lang kan het kabinet staatsrechtelijk gezien wachten met de invoering van een door de Eerste Kamer aangenomen wet, in dit geval de Wet Zorgplicht Kinderarbeid?

Antwoord:

In het staatsrecht is geen vaste termijn bepaald waarbinnen een door de Eerste Kamer aangenomen wet in werking dient te treden. Zie verder de antwoorden op de vragen 48, 49 en 50.

52

Waarom ontbreekt in het jaarverslag de inzet op het bevorderen van ketenverduurzaming via het beleid voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen?

Antwoord:

In de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk wordt gerapporteerd over de behaalde resultaten met betrekking tot maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) binnen de rijksoverheid. Dat gebeurt dus niet in het Jaarverslag Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Over de inzet van medeoverheden op het gebied van MVI wordt, zoals toegezegd in het Nationaal Plan MVI 2021–2025, door de verantwoordelijke bewindspersoon bij lenW jaarlijks gerapporteerd in een rapportage en een brief aan uw Kamer. Verder staat in de IMVO-beleidsnota «Van voorlichten tot verplichten» van 16 oktober 2020 (Kamerstuk 26 485, nr. 337) een overzicht van de stand van zaken met betrekking tot het beleid en de uitvoering rond de internationale sociale voorwaarden (ISV).

53

Wat is de voortgang op de in de beleidsnota Van Voorlichten tot Verplichten (2020) genoemde beleidsvoornemens voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, waaronder de pilot voor de uitwisseling van sectorspecifieke informatie en het onderzoeken van het standaard toepassen van de Internationale Sociale Voorwaarden in andere categorieën dan de bestaande tien risicocategorieën?

Antwoord:

Momenteel worden interdepartementaal afspraken gemaakt over de uitvoering van de toezeggingen op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen uit de IMVO-beleidsnota van 16 oktober 2020 (Kamerstuk 26 485, nr. 337). Specifiek voor de genoemde pilot heeft een eerste interne inventarisatie plaatsgevonden. Hierin werd de behoefte aan sectorspecifieke informatie in een aantal inkoopcategorieën bevestigd

54

Hoe staat het met het onderzoeken van de haalbaarheid, wenselijkheid en reikwijdte van het toepassen van de Internationale Sociale Voorwaarden als gunningscriterium, dat wordt aangekondigd in de beleidsnota Van Voorlichten tot Verplichten (2020)?

Antwoord:

Zoals in het antwoord op vraag 53 aangegeven worden momenteel interdepartementale afspraken gemaakt over de uitvoering van de toezeggingen op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen uit de IMVO- beleidsnota van 16 oktober 2020, alvorens het onderzoek naar de haalbaarheid, wenselijkheid en reikwijdte van het toepassen van de Internationale Sociale Voorwaarden als gunningscriterium kan worden uitgevoerd.

55

Welke bedrijven hebben de twaalf toezeggingen gedaan om kinderarbeid uit hun keten te verbannen? Op welke manier zijn deze bedrijven over de streep getrokken?

Antwoord:

Tijdens de internationale bijeenkomst «*Taking next steps to eliminate child labour in global supply chains*» zijn 12 toezeggingen gedaan door de volgende bedrijven: ADMC Group, Cargill, Nestle, Olam Cocoa, Verstegen Spices & Sauces, Fairphone, Arte, Moyee Coffee, Sympany, Demin Expert Ltd, WE Fashion en Hunkemoller. De meeste van deze bedrijven zijn of waren betrokken bij een project van het Fonds Bestrijding Kinderarbeid (FBK). Alle bedrijven hebben uit eigen motivatie een toezegging gedaan, waaruit hun inzet op de bestrijding van kinderarbeid blijkt.

56

Op welke manier werkt Nederland toe naar de implementatie van conventie 190 van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO)?

Antwoord:

Nederland overweegt, in samenspraak met andere EU lidstaten en de Europese Commissie, over te gaan tot ratificatie van deze nog relatief nieuwe ILO-conventie. Het verdrag treedt in juni 2021 in werking en is op dat moment bindend voor de landen die het ratificatieproces hebben voltooid. Dat is voor geen van de EU-lidstaten al het geval. Ook Nederland is nog bezig met de analyse van de verdragsbepalingen in relatie tot de nationale en Europese regelingen op het terrein van geweld en intimidatie op de werkvloer, in samenwerking met de verschillende betrokken departementen en in overleg met de sociale partners. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is hierin leidend.

57

Hoe heeft het kabinet zich ingezet voor het waarborgen van gendergelijkheid en vrouwenrechten in het IMVO-beleid?

Antwoord:

Bij de consultaties over de nieuwe IMVO-beleidsnota (Kamerstuk 26 485, nr. 337) is met handelspartners in productielanden specifiek aandacht besteed aan gender. Daaruit bleek onder andere dat hoewel veel productielanden wel beleid hebben met betrekking tot bijvoorbeeld gender-gerelateerd geweld, de implementatie daarvan uitblijft. Ook is in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken onderzoek uitgevoerd naar het genderbeleid bij grote Nederlandse bedrijven, waarbij is gekeken naar het genderbeleid van bedrijven in hun waardenketens. Hierover is uw Kamer eerder geïnformeerd in de Kamerbrief van 11 februari 2021 over de voortgang van de uitvoering van de IMVO-beleidsnota (Kamerstuk 26 485, nr. 364). Dit onderzoek zal in de komende twee jaar nog tweemaal worden herhaald. Mede uit de consultatie en het onderzoek blijkt dat bedrijven nog moeite hebben met het betrekken van genderspecifieke risico's in hun toepassing van gepaste zorgvuldigheid. Om bedrijven hierbij te helpen ontwikkelde de vrouwenrechtenorganisatie *Women Win*,

met steun van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, concrete handvatten om gender mee te nemen in gepaste zorgvuldigheid. Deze handvatten worden online en openbaar aangeboden via het *Gender-Responsive Due Diligence* Platform, dat op 8 maart 2021 is gelanceerd: www.genderduediligence.org. Samen met het kabinet werkt *Women Win* aan een strategie om dit platform zo breed mogelijk bij bedrijven onder de aandacht te brengen.

58

Hoeveel heeft Nederland tot nu toe verdiend aan het gesloten handelsakkoord tussen de EU en Vietnam? Welke sectoren hebben het meest baad gehad bij dit handelsakkoord? Hoeveel heeft het MKB aan dit handelsakkoord verdiend?

Antwoord:

Het handelsakkoord tussen de EU en Vietnam is per 1 augustus 2020 in werking getreden. Wat de effecten zijn op de Nederlandse handel is nog niet goed vast te stellen. Er zijn veel verschillende factoren van invloed op onze handel met het buitenland, zoals de stand van de wereldeconomie, seizoensfluctuaties en, in het afgelopen jaar, verstoorde handelsstromen door de COVID-19 crisis.

Het CBS heeft over de periode sinds 1 augustus 2020 de onderstaande voorlopige cijfers gepubliceerd voor de handel van ons land met Vietnam. De cijfers zijn gesplitst naar handel in goederen en handel in diensten. De cijfers voor de handel in diensten zijn alleen per kwartaal beschikbaar (het derde kwartaal begint per 1 juli, het EU-Vietnam handelsverdrag is dus gedurende het kwartaal in werking getreden). Zoals de tabel laat zien, fluctueren de handelsstromen aanzienlijk per maand/kwartaal.

De waarde van invoer en uitvoer is niet gelijk aan wat we er aan verdienen. Daarvoor zijn gegevens nodig over de toegevoegde waarde. Die zijn nog niet beschikbaar. Daarbij zou ook nog moeten worden vastgesteld dat veranderingen in handelsstromen en toegevoegde waarde enkel het gevolg zijn van het handelsakkoord en niet van andere ontwikkelingen.

Concluderend is het niet mogelijk vast te stellen hoeveel Nederland tot nu toe heeft verdiend aan het handelsakkoord met Vietnam en ook is niet vast te stellen waar deze winst is neergeslagen (bij MKB of grootbedrijf).

Goederen	Uitvoer (EUR mln.)	Invoer (EUR mln.)	Saldo (EUR mln.)
aug-20	83	513	430
sep-20	73	610	537
okt-20	102	469	367
nov-20	55	539	484
dec-20	78	471	393
jan-21	113	474	361
feb-21	100	496	396
Diensten			
3e kwart 20	56	13	43
4e kwart 20	23	12	11

Bron: CBS voorlopige cijfers

59

Kunt u een overzicht geven van de ontwikkeling van import- en exportcijfers uit en naar Vietnam, sinds de inwerkingtreding van het handelsakkoord tussen de EU en Vietnam, uitgesplitst naar sector?

Antwoord:

Zie vraag 58.

60

Hoeveel is er tot op heden besteed aan de Brexit multimedia campagne, het online brexitloket en de Brexit impact scan? Hoeveel gebruik is er gemaakt van deze instrumenten?

Antwoord:

Van half 2018 tot eind februari 2021 is EUR 2,3 miljoen uitgegeven aan de Brexit campagne. Dit geld is uitgegeven aan de creatie, ontwikkeling en uitvoering van de campagne. Inclusief de media-inkoop en de campagne effectonderzoeken die zijn gedaan. (Hierbij verwijs ik u naar de Campagneresultaten 2020). Binnen de campagne is gebruik gemaakt: radio en tv spots, online via bannering, video's en search, podcasts, een glossy magazine, evenementen waarbij het Brexit karakter is ingezet, social media posts, track & trace actie (interactieve game) en een toolkit voor partners om hun achterban te informeren. De campagne richtte zich met name op de ondernemers (MKB), in diverse sectoren, en op het laatst ook op burgers.

Sinds de oprichting van het Brexitloket in 2018 hebben 350.502 unieke bezoekers het loket bezocht en is de Brexit Impact Scan 142.994 keer ingevuld (stand april 2021). Over deze looptijd hebben de opdrachtgevers EZK en BZ circa EUR 1 miljoen per ministerie besteed. Daarbij is het goed om te vermelden dat de opdracht van het Brexitloket nog niet afgerond is. De uiteindelijke kosten zullen nog veranderen.

61

Heeft het ministerie zich op welke sectoren relatief harder zijn getroffen door de Brexit? Zo ja, welke? Heeft het ministerie afgelopen jaar extra in deze sectoren geïnvesteerd?

Antwoord:

Op 21 mei jl. heeft StasEZK de Kamer geïnformeerd over de actuele cijfers van de handel met het Verenigd Koninkrijk (VK) in 2020 en het eerste kwartaal van 2021. Hoewel deze cijfers een eerste inzicht in de impact van de Brexit bieden, zijn nog niet alle effecten voor het bedrijfsleven zichtbaar en kan geen volledig beeld van de economische effecten op nationaal en sectoraal niveau worden geboden. Zo zijn niet alle data beschikbaar, vond een samenspel met de coronacrisis plaats en worden aan Britse zijde de douaneformaliteiten en grensprocedures nog gradueel ingevoerd.

62

Kunt u de vijf projectvoorstellen ontwikkelt door de Taskforce Handelsbevordering NL-Afrika met betrekking tot gezondheidszorg, agrofood, afval- en circulaire oplossingen, duurzame energie, en water delen met de Kamer?

Antwoord:

Eind juni zal er een brief naar de Kamer worden gestuurd over de voortgang van de Taskforce Handelsbevordering NL- Afrika waarin er nader zal worden ingegaan op de verschillende kansentrajecten.

63

Aan hoeveel handelsmissies nam Nederland deel in 2020, zowel uitsturend als ontvangend? Hoeveel hiervan vonden digitaal plaats en hoeveel fysiek?

Antwoord:

In 2020 organiseerde de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken negen handels-

missies onder aanvoering van een of meer bewindspersonen. Hiervan vonden er zes in virtuele vorm plaats. In 2020 ontving het kabinet geen door buitenlandse bewindspersonen geleide, inkomende handelsmissies. Daarnaast werden dertien kleinere, op één specifieke sector of doelgroep (zoals startups) gerichte economische missies naar buitenlandse markten georganiseerd. Hiervan vonden er acht in virtuele vorm plaats.

64

Kunt u per handelsmissie uiteenzetten wat de geschatte opgebrachte waarde bedraagt, uitgesplitst naar sector?

Antwoord:

De geschatte waarde van contracten die zijn afgesloten of worden verwacht naar aanleiding van een missie wordt voor iedere door een bewindspersoon geleide missie in kaart gebracht, maar niet uitgesplitst naar de verschillende sectoren waarop de missie in kwestie zich richtte.

In juli 2020 ontving u reeds de cijfers met betrekking tot de in de eerste kwartaal van 2020 door bewindspersonen geleide missies in de *«Rapportage economische missies en bezoeken, 2de helft 2019 en eerste kwartaal 2020»*⁵.

Binnenkort ontvangt u de nieuwste *Rapportage virtuele economische missies en bezoeken met bewindspersonen in de tweede helft van 2020*, met daarin de cijfers met betrekking tot de overige in 2020 door een bewindspersoon geleide missies. De totale waarde van alle contracten die zijn afgesloten of worden verwacht naar aanleiding van de in 2020 door bewindspersonen geleide missies wordt geschat op ruim 770 miljoen euro.

65

Wat bedroegen de kosten van het organiseren en deelnemen aan handelsmissies in 2020?

Antwoord:

De kosten van het organiseren van de in 2020 door een bewindspersoon geleide, fysieke - en virtuele handelsmissies bedroegen circa vijf miljoen euro.

Deelnemende bedrijven betaalden in 2020 respectievelijk EUR 950 dan wel EUR 250 om deel te nemen aan een fysieke - of een virtuele handelsmissie die door een bewindspersoon werd geleid; daarbovenop betaalden deelnemers hun eventuele eigen reis- en verblijfkosten.

66

Kunt u een overzicht geven van de Nederlandse uitgaven aan ODA die zijn gericht op de capaciteitsopbouw van overheidsinstellingen, met name in de focusregio's?

Antwoord:

In 2020 is EUR 35 miljoen uitgegeven aan programma's waarin rechtstreeks wordt samenwerkt met overheidsinstellingen in de focusregio's. Daarnaast droeg Nederland via andere kanalen (multilateraal, EU) bij aan programma's met overheden in focusregio's. Voor vrijwel al deze programma's geldt dat capaciteitsversterking onderdeel uitmaakt van de doelstellingen en de activiteiten. Uitgaven voor capaciteitsopbouw van overheidsinstellingen in de focusregio's worden echter niet apart geadministreerd.

⁵ Kamerstuk 34 952, nr. 114.

67

Wat is de reden dat het aantal boeren met toegenomen productiviteit en inkomen in 2020 sterk is teruggevallen ten opzichte van 2019?

Antwoord:

De resultaten van door Nederland gesteunde landbouwprojecten kunnen per jaar schommelingen vertonen omdat ze afhankelijk zijn van wat er door uitvoerders in het betreffende jaar aan uitkomsten kan worden gerapporteerd. In 2019 werd de driejaarlijkse IFAD-impactrapportage opgeleverd, met in dat jaar gemeten cijfers over toename van productiviteit en inkomen bij een groot aantal boeren als uitkomst van drie jaar investeren. Hierdoor waren de resultaten in dat jaar veel hoger.

68

Hoe kan het aantal van 14 miljoen mensen met verbeterde voedselinname aan het Nederlandse beleid toegeschreven worden?

Antwoord:

Dankzij Nederlandse financiering voeren organisaties, zoals UNICEF, activiteiten uit die gericht zijn op het bestrijden van ondervoeding. Een aantal van deze activiteiten, zoals het verstrekken van schoolvoeding, langdurige therapeutische voeding of voedingssupplementen, leiden direct tot een verbeterde voedselinname bij de mensen die daarmee worden bereikt. Deze resultaten worden dankzij monitoring en evaluaties zichtbaar gemaakt. De door Nederland gerapporteerde resultaten worden berekend naar rato van de Nederlandse financiële bijdrage aan programma's. Op deze manier kan gesteld worden dat Nederland heeft bijgedragen aan een verbeterde voedselinname van 14 miljoen mensen.

69

Hoe kan het aantal boeren met toegenomen productiviteit en inkomen in 2020 toegeschreven worden aan het Nederlandse beleid?

Antwoord:

Met Nederlandse financiering ondersteunen uitvoerende organisaties, zoals IFAD en SNV, kleinschalige voedselproducenten met landbouwadvies, training, technologie en het op de markt brengen van productie. Tijdens het monitoren en evalueren van deze programma's wordt bijgehouden bij hoeveel van deze boeren daadwerkelijk een stijging van inkomen en productiviteit plaatsvindt. Steeds vaker gebeurt dat met behulp van digitale Management Informatie Systemen, die trends in productie en inkomen per boer inzichtelijk maken. De door Nederland gerapporteerde resultaten worden berekend naar rato van de Nederlandse financiële bijdrage aan deze programma's. Op deze manier kan gesteld worden dat Nederland heeft bijgedragen aan stijging van productiviteit en inkomen van 1,9 miljoen boeren, overigens zonder dat voor alle gevallen kan worden geclaimd dat die stijging uitsluitend aan de Nederlandse bijdrage kan worden toegeschreven.

70

Waarom is in het jaarverslag SDG8 vier keer omschreven als «Inclusieve en duurzame groei», terwijl de juiste term in het Nederlands «Waardig werk en economische groei» is, ook volgens SDG Nederland? Waarom is afgeweken van de eigenlijke term?

Antwoord:

De officiële Nederlandse vertaling van SDG 8 is: «Bevorder aanhoudende, inclusieve, en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen.». Doorgaans wordt dit afgekort tot «waardig werk en economische groei», maar de inclusieve en

duurzame aspecten van economische groei zijn ook onderdelen van de doelstelling.

71

Haalt het *Dutch Fund for Climate and Development* (DFCD) de doelstelling van een 50–50 balans tussen mitigatie en adaptatie?

Antwoord:

Om ervoor te zorgen dat binnen het DFCD klimaatadaptatie voldoende aan bod komt, is afgesproken dat minimaal 50 procent, met een streven naar 65 procent, van de fondsmiddelen wordt gebruikt voor projecten op het vlak van klimaatadaptatie. In het DFCD jaarverslag over 2020 rapporteert de fondsmanager een percentage van 65,7 procent voor klimaatadaptatie.

72

Kunt u aangeven in hoeverre de extra middelen voor bestrijding van de COVID-19 crisis bij andere bestaande fondsen/projecten zijn vrijgemaakt en welke dat dan zijn?

Antwoord:

Voor de bestrijding van COVID-19 zijn in 2020 twee steunpakketten gepresenteerd. Het steunpakket van EUR 90 miljoen in het voorjaar en het steunpakket van EUR 150 miljoen in de zomer. Het budget voor het steunpakket van EUR 90 miljoen (plus EUR 10 miljoen voor 2021) is vrijgemaakt binnen de BHOS-begroting. Hiermee is een belangrijk deel van de niet-juridisch en niet-bestuurlijk verplichte ruimte gebruikt. Deze ruimte is gevonden binnen alle beleidsartikelen, waarbij getracht is de impact op lopende programma's zoveel als mogelijk te beperken. Hierbij is geanticipeerd op programma's die vertragingen opliepen als gevolg van de COVID-pandemie. Gedetailleerde beantwoording over de verdeling van de dekking werd eerder gegeven bij (de beantwoording van de feitelijke vragen over) de eerste suppletoire begroting BHOS 2020.

Het budget voor het steunpakket van EUR 150 miljoen naar aanleiding van het AIV advies (waarvan EUR 139 miljoen op de BHOS-begroting) betrof een compensatie uit de algemene middelen.

73

Kunt u de inzet van het ministerie voor het bevorderen van internationale kaders voor IMVO via de VN, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en EU toelichten?

Antwoord:

De OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO richtlijnen) en de *UN Guiding Principles on Business and Human Rights* (UNGPs) vormen de norm voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO). Het kabinet verwacht dat bedrijven deze internationale richtlijnen naleven. Zoals aangegeven in de beleidsnota «Van Voorlichten tot Verplichten» (Kamerstuk 26 485, nr. 337) zet het kabinet, ten behoeve van een gelijk speelveld voor bedrijven en een grotere impact in productielanden, in op een gepaste zorgvuldigheidsverplichting, bij voorkeur op Europees niveau.

De Europese Commissie zal in de tweede helft van 2021 een voorstel voor een EU gepaste zorgvuldigheidsverplichting uitbrengen, Nederland onderhoudt – ook samen met andere EU-lidstaten – contacten met de Europese Commissie en bepleit ambitieuze wetgeving. Nederland pleit

ervoor dat deze wetgeving ingebed wordt in een EU IMVO-actieplan met een doordachte mix aan IMVO-maatregelen.

Op VN-niveau staat het kabinet open voor gesprekken over een juridisch bindend instrument en blijft het zich inzetten voor een constructief verdragsproces dat brede steun kan genieten van zoveel mogelijk landen. Uitgangspunten daarbij zijn dat een dergelijk instrument geschikt moet zijn voor het na te streven doel, effectief moet kunnen worden geïmplementeerd en gehandhaafd, en voldoende draagvlak moet hebben. Ook dient het instrument proportioneel te zijn en voort te bouwen op de UNGP's.

Via de OESO zet het kabinet in op effectieve implementatie en naleving van de OESO-Richtlijnen en het daarbij betrekken van nieuwe ontwikkelingen en relevante thema's. Nederland heeft bijvoorbeeld bij de OESO aangedrongen op het identificeren van stappen vooruit om de toepassing van de OESO-richtlijnen op de digitale economie te verduidelijken. Eind 2020 verscheen het, mede door Nederland mogelijk gemaakte, OESO-rapport over digitalisering en RBC.

74

Op welke manier zet Nederland zich in de MVO-werkgroep van de OESO in voor een eventuele herziening van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen?

Antwoord:

De OESO Working Party on *Responsible Business Conduct* (WPRBC) is momenteel bezig met een *stocktaking* om in kaart te brengen of en op welke punten de OESO-richtlijnen herzien zouden moeten worden. Deze zomer is hiervoor een publieke consultatie voorzien door de OESO. Naar verwachting zal de WPRBC in het najaar op basis van de uitkomsten van de *stocktaking* bepalen of een herziening nodig is en zo ja, op welke onderdelen. Nederland zet zich in voor een zorgvuldig en transparant *stocktaking*-proces waarbij ook de inbreng van stakeholders wordt meegenomen.

De inzet van Nederland is steeds en vooral een effectieve implementatie en naleving van de OESO-Richtlijnen, waarbij Nederland het toejuicht dat ook nieuwe ontwikkelingen en relevante thema's zoals landrechten, gender en digitalisering betrokken worden.

75

Op welke manier brengt Nederland de thema's dierenwelzijn en landrechten onder de aandacht in de OESO?

Antwoord:

Nederland zet zich in voor effectieve implementatie en naleving van de OESO-richtlijnen en het daarbij betrekken van nieuwe ontwikkelingen en relevante thema's. De OESO *Working Party on Responsible Business Conduct* (WPRBC) is momenteel bezig met een *stocktaking* om in kaart te brengen of en op welke punten de OESO-richtlijnen herzien zouden moeten worden. Zie hiervoor het antwoord op vraag 74. Diverse stakeholders noemen ook dierenwelzijn als thema dat uitdrukkelijker aandacht zou moeten krijgen. Naar verwachting zal de WPRBC in het najaar op basis van de uitkomsten van de *stocktaking* bepalen of een herziening nodig is en zo ja, op welke onderdelen. Zoals eerder aan uw Kamer gemeld, zal Nederland zich ook actief inzetten voor het opnemen van dierenwelzijn in de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen wanneer het *stocktaking* proces tot een herziening leidt. Hiermee zal verdere harmonisatie worden bereikt (Kamerstuk 28 286, nr. 987).

Nederland heeft financiering beschikbaar gesteld voor het proces dat geresulteerd heeft in *The OECD-FAO Guidance for Responsible Agricultural Supply Chains* voor met name het bedrijfsleven in landen met slecht geregelde landrechten. Dit wordt opgevolgd in lijn met de aandacht voor landrechten in de BHOS nota.

76

Kunt u aangeven welk deel van de uitgaven voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking in 2020 is gegaan naar sociale vangnetten? Welk deel hiervan gaat om het versterken van sociale vangnetten die worden georganiseerd of gerund door overheden in partnerlanden?

Antwoord:

Nederland droeg in 2020 via meerdere programma's bij aan sociale vangnetten in ontwikkelingslanden. Bijdragen aan multi-donor programma's opgezet met de overheid in Ethiopië (*Productive Safety Net Program*), Mozambique (*Cash Transfers for Inclusive Development*) en Soedan (*Sudan Family Support Program*) beliepen in totaal EUR 26,7 miljoen.

Verder werkt de mede door Nederland gefinancierde *Global Financing Facility for Women, Children and Adolescents* (GFF) van de Wereldbank in sommige landen met *cash transfers* (bijvoorbeeld in Bangladesh, waar huishoudens een transfer krijgen als meisjes gedurende een bepaalde tijd op school zijn geweest). Welk deel van de Nederlandse bijdrage (EUR 10 miljoen in 2020) naar deze specifieke GFF-activiteiten ging, is niet goed aan te geven. Onder programma's op het gebied van Opvang in de Regio wordt ook bijgedragen aan *cash transfers* en *cash for work* programma's, onder andere via het *Prospects* partnerschap (met onder meer ILO, UNHCR en UNICEF). Binnen de humanitaire hulpverlening wordt veel gebruik gemaakt van bijvoorbeeld voedsel vouchers of *multipurpose unrestricted cash*, onder meer door UNHCR, ICRC, WFP en DG-ECHO. Zo besteden WFP en DG-ECHO meer dan een derde van hun programmabudget in de vorm van *cash transfers*.

77

Welke projecten zijn er exact gefinancierd met de € 416,637 miljoen – ruim € 13,437 miljoen meer dan begroot – bedoeld voor het «versterken van de private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden»? Naar welke landen is het geld gegaan en welke organisaties en projecten hebben het geld ontvangen?

Antwoord:

Een overzicht van de uitgaven is toegevoegd als bijlage (zie bijlage 1)⁶. Voor de uitgaven per land door de organisaties wordt verwezen naar de open data van het *International Aid Transparency Initiative* (IATI).

78

Is de recente daling van het BNP van invloed geweest op het besluit om de financiering van het vakbondsmedefinancieringsprogramma terug te schroeven? Zo ja, zou een toekomstige stijging van het BNP ook kunnen leiden tot extra financiering binnen het vakbondsmedefinancieringsprogramma?

Antwoord:

De BNP-ontwikkeling is van invloed geweest op de besluitvorming. Maar het beperkte en geleidelijke terugschroeven van de financiering voor het vakbondsmedefinancieringsprogramma (VMP) is vooral ingegeven door de afweging om de financieringsbasis van dit programma te verbreden. Het

⁶ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

VMP is de afgelopen jaren nagenoeg geheel door het ministerie gefinancierd. Deze financieringsafhankelijkheid maakt het programma kwetsbaar. Daarom is met de vakbonden afgesproken dat zij zich zullen inzetten om de financieringsbasis de komende jaren te verbreden door andere financieringsbronnen te mobiliseren. Het ministerie kan de vakbonden daarbij via haar internationale netwerk desgewenst behulpzaam bij zijn.

Het is in dit stadium niet te zeggen of bij een stijging van het BNP extra financiering beschikbaar zal worden gesteld. Beleidsinhoudelijke overwegingen en de mate waarin de financieringsbasis is verbreed zullen bij eventuele besluitvorming terzake in aanmerking worden genomen.

79

Heeft de hogere afdracht aan de Europese Unie gevolgen voor het Nederlandse budget voor ontwikkelingssamenwerking, naast de reeds genoemde decommitting op het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF), en zo ja welke?

Antwoord:

De hogere afdracht aan de Europese Unie in 2020 heeft geen gevolgen voor het Nederlandse budget voor ontwikkelingssamenwerking.

80

Kunt u een overzicht geven van de Nederlandse uitgaven en bereikte resultaten in het kader van SDG15 over biodiversiteit?

Antwoord:

In 2020 is EUR 121 miljoen uitgegeven aan biodiversiteit. Een belangrijk deel daarvan is uitgegeven aan activiteiten die zijn gericht op verbeterde landbouw, bosbeheer, waterbeheer en de versterking van (de rol van) het maatschappelijk middenveld. Analooq aan de berekening van klimaatfinanciering, worden uitgaven aan biodiversiteit geschat door toerekening van aan activiteiten toegekende biodiversiteitsmarkers: 100 procent van de totale uitgaven als het een project betreft waar biodiversiteit een hoofddoelstelling is en 40 procent als het om een project gaat met biodiversiteit als nevendoelelstelling. Het betreft veelal projecten met biodiversiteit als nevendoelelstelling. Bijvoorbeeld programma's gericht op het tegengaan van ontbossing van tropische regenwouden, die een grote biodiversiteit kennen, of programma's gericht op productiviteitsverbetering op bestaande landbouwgrond, die areaaluitbreiding ten koste van natuur voorkomen, of programma's gericht op verbetering van waterbeheer en landschapsplanning, waardoor biodiversiteit beter beschermd wordt. De Nederlandse bijdrage aan het Global Environment Facility (GEF) heeft biodiversiteit als hoofddoelelstelling. De GEF-portefeuille bevat een groot aantal projecten op diverse terreinen die publiekelijk toegankelijk zijn via de GEF-projecten website.

81

Wat is precies gefinancierd met de ruim € 211,466 miljoen onder artikel 2.3 bedoeld voor «klimaat»? Welke landen, organisaties en projecten hebben dit geld ontvangen?

Antwoord:

De middelen onder artikel 2.3 «Klimaat» betreffen uitgaven voor projecten en programma's in het kader van klimaat, hernieuwbare energie en grondstoffen.

Voor Klimaat is onder het instrument «subsidies» een bedrag van EUR 35,9 miljoen uitgegeven aan organisaties als Tropenbos International (*Working Landscapes Programme*), Stichting AGR13 (fondsmanager voor het AGR13 fonds), Stichting IDH (*Initiatives for Sustainable Landscapes*),

World Resources Institute (instellingssubsidie aan WRI, ondersteuning van het NDCP en *Partnering for Green Growth*) en Stichting IUCN (*Mobilising More for Climate*).

Voor Klimaat is onder het instrument «bijdrage» een bedrag van EUR 110,9 miljoen uitgegeven aan organisaties als de Wereldbank voor het beheer en de uitvoering van mondiale fondsen als het *Green Climate Fund*, de *Global Environment Facility* en het *Least Developed Countries Fund*, en UNDP voor het multi-donor fonds CAFI (*Central African Forest Initiative*), alsmede de verdragscontributies aan het Montreal Protocol via UNEP en de *United Nations Convention to Combat Desertification*.

Voor Energie is onder het instrument «subsidies» een bedrag van EUR 27,5 miljoen uitgegeven aan organisaties als de United Nations Foundation (Clean Cooking Alliance), FMO (*Access to Energy Fund* en *Climate Investor One*) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland RVO (het *Energising Development Partnership Programma* – ENDEV en SDG7 Results).

Voor Energie is onder het instrument «bijdrage» een bedrag van EUR 17,8 miljoen uitgegeven aan organisaties als GIZ (ENDEV), BMZ (voor het programma *GET.Invest*) en de Wereldbank (ESMAP – Energy Sector Management Assistance Program).

De overige uitgaven zijn besteed aan organisaties als FMO (*Dutch Fund for Climate and Development*), UNEP (algemene bijdrage), non-ODA programma's zoals het Polair Programma en de uitvoeringskosten van de RVO.

De middelen zijn besteed in uiteenlopende landen. Zo worden middelen voor het bossenprogramma CAFI uitgegeven in Congo, DRC, de Centraal-Afrikaanse Republiek, Equatoriaal-Guinea, Gabon en Kameroen. Het programma met Tropenbos International heeft uitgaven in Bolivia, Congo, Ghana, Indonesië, Kameroen, Liberia, Oeganda, Vietnam en nog nader te bepalen landen. Uitgaven voor de Clean Cooking Alliance vinden plaats in Ethiopië, Ghana, Kenia, Nigeria, Oeganda en Rwanda. Middelen voor het ENDEV-programma worden besteed in meerdere landen in Azië, West-Afrika, Oost-Afrika en Zuidelijk Afrika en Latijns-Amerika. De middelen via FMO worden besteed in meerdere landen in Afrika. De uitgaven van IDH voor het ISLA-programma vinden plaats in Brazilië, Ethiopië, Indonesië, Ivoorkust, Kenia en Vietnam.

Voor de mondiale klimaatprogramma's en fondsen als het GEF, GCF, UNEP worden de middelen in veel verschillende landen gealloceerd.

82

Kunt u een overzicht geven van Nederlandse uitgaven in het kader van SDG5? Ondersteunt Nederland in dit kader ook programma's die zijn gericht op een constructievere rol van mannen en jongens in het bereiken van gendergelijkheid?

Antwoord:

In 2020 is EUR 49,2 miljoen besteed aan het bevorderen van vrouwen-rechten en gendergelijkheid (begrotingsartikel 3.2) en daarnaast wordt ook vanuit andere begrotingsartikelen bijgedragen aan het realiseren van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes (SDG5).

Het kabinet onderschrijft dat zonder de inzet en betrokkenheid van mannen en jongens gendergelijkheid niet mogelijk is. In zowel de genderdiplomatie als in de programma's ter versterking van het maatschappelijk middenveld staat een gender-transformatieve benadering centraal. Dit betekent het onderzoeken, ter discussie stellen en veranderen van rigide gendernormen en ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen. Dit betekent ook het bevorderen van verandering in sociale attitudes, onder meer door mannen en jongens daarin actief te

betrekken en de aandacht te vestigen op de rol van jonge mensen als drijvende krachten voor verandering.

Het kabinet steunt organisaties die zich inzetten om ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen ter discussie te stellen en geweld tegen vrouwen en meisjes te voorkomen en bestrijden. Hierbij worden mannen en jongens betrokken, evenals lokale en religieuze leiders; zonder hen is geen structurele verandering in gendernormen en -relaties mogelijk. In de resultatenrapportage van 2020 staat als voorbeeld beschreven hoe een FLOW-programma hieraan bijdraagt.

83

Hoe draagt de extra investering in de *Global Financing Facility for Every Woman, Every Child* (GFF) bij aan het tegengaan van de indirecte effecten van de COVID-19 pandemie op seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) in Afrika? Op welke manier stimuleert Nederland een inclusieve benadering binnen de GFF?

Antwoord:

Met de extra Nederlandse bijdrage van EUR 10 miljoen is de GFF in staat geweest om op nationaal niveau samen met de overheid snel de eerste noodzakelijke aanpassingen in te voeren, zodat gezondheidsstaf in staat was essentiële diensten te blijven leveren. Naast beschermingsmaterialen en trainingen voor gezondheidswerkers, heeft de GFF ook gezorgd voor snelle analyse én communicatie over de impact van COVID-19 op moeder en kind zorg, inclusief Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten, op basis waarvan overheden, maar ook andere betrokken partijen in staat waren om sneller en beter te reageren.

De GFF is een partnership, waarbij naast uitvoerende landen en donoren, ook andere gezondheidsfondsen, de private sector en het maatschappelijk middenveld actief aan deelnemen. Nederland bepleit zowel in het bestuur van GFF als in relevante werkgroepen waaraan Nederland deelneemt deze inclusieve benadering waarbij veel nadruk wordt gelegd op het vergroten en verder verbeteren van betekenisvolle deelname van het maatschappelijk middenveld en van jongeren.

84

Waaruit bestaan de «Opdrachten; SRGR en hiv/aids» onder artikel 3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en hiv/aids? Wat is de oorzaak van de totale vermindering van € 3,98 miljoen aan deze opdrachten?

Antwoord:

Het betreft hier een opdracht aan de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), een opdracht aan het RVO voor *Product Development Partnerships* (PDP's) en inhuur van expertise. Voor de opdracht inzake PDP's werd in de ontwerpbegroting 2020 per abuis een te hoge raming opgenomen voor 2020. Contractueel kan een deel van de middelen pas in 2021 betaald worden, waarmee deze vermindering valt te verklaren.

85

Welke programma's van de RVO worden gefinancierd uit de bijdrage aan agentschappen onder artikel 3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en hiv/aids?

Antwoord:

Onder artikel 3.1 worden via het *Fonds Product Development Partnerships III* (PDP III) van 2015 t/m 2021 zes PDP's gefinancierd: *Drugs for Neglected*

Diseases initiative (DNDi), Foundation for Innovative New Diagnostics (FIND), International AIDS Vaccin Initiative (IAVI), International Partnership for Microbicides (IPM), TB Alliance en The Medicines for Malaria Venture (MMV). Deze programma's worden beheerd door RVO.

86

Wat is de oorzaak van de daling van € 14,49 miljoen in de bijdrage aan het VN Bevolkingsfonds (UNFPA) onder artikel 3.1 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en hiv/aids?

Antwoord:

De uitgaven voor UNFPA bestaan uit de jaarlijkse core bijdrage (EUR 33 miljoen) en de vrijwillige bijdrage aan UNFPA *Supplies*. Voor deze laatste bijdrage is een deel van de betaling die gepland stond voor 2020, vanwege cash management doorgeschoven naar begin 2021.

87

Wat is precies gefinancierd met de onder artikel 3.3 ruim EUR 195,307 miljoen bedoeld voor het versterken van «het maatschappelijk middenveld»? Welke landen, organisaties en projecten hebben dit geld ontvangen?

Antwoord:

Onder artikel 3.3 zijn in 2020 de laatste betalingen verricht voor de 24 programma's onder Samenspraak en Tegenspraak (S&T), het programma VOICE, het aan de ambassades gedelegeerde *Accountability* Fonds (voor 2020) en de eerste betalingen voor 13 programma's onder het Versterking Maatschappelijk Middenveld subsidie instrument *Power of Voices* (PoV) (vanaf 2021).

De organisaties die onder S&T financiering ontvingen waren werkzaam in de volgende landen: Afghanistan; Argentinië; Armenië; Bangladesh; Belize; Benin; Bolivia; Botswana; Brazilië; Burkina Faso; Burundi; Cambodja; Central Afrikaanse Republiek; China; Colombia; Democratische Republiek Congo; Egypte; El Salvador; Ethiopië; Filipijnen; Georgia; Ghana; Guatemala; Guyana; Haïti; Honduras; India; Indonesië; Irak; Ivoorkust; Kameroen; Kenia; Kosovo; Kirgizstan; Laos; Liberia; Madagaskar; Malawi; Maleisië; Mali; Mauritanië; Mexico; Moldavië; Mongolië; Marokko; Mozambique; Myanmar; Namibië; Nepal; Nicaragua; Niger; Nigeria; Oeganda; Oekraïne; Oezbekistan; Oost Timor; Pakistan; Palestijnse Gebieden; Paraguay; Peru; Rwanda; Senegal; Sierra Leone; Somalië; Sri Lanka; Soedan; Suriname; Syrië (d.w.z. buiten Syrië gericht op Syrië); Tajikistan; Tanzania; Togo; Vietnam; Yemen; Zambia; Zimbabwe; Zuid Afrika en Zuid Soedan.

Aangezien de eerste betaling voor organisaties onder PoV eind 2020 plaatsvond kon deze financiering nog niet exact toegeschreven worden aan specifieke doellanden (dat gebeurt in 2021).

De volgende penvoerende organisaties hebben in 2020 onder S&T en PoV financiering ontvangen: Aidsfonds, Amref, *Both Ends*, Care, COC, Cordaid, CREA, Fair Wear, FCAM, FPU, GPPAC, Hivos, ICCO, IRC, IUCN, Mama Cash, Milieudefensie, NIMD, Oxfam Novib, PAX, Plan Nederland, Rode Kruis, Rutgers, SNV, Solidaridad, UTZ, Wilde Ganzen, WNF en ZOA.

88

Hoeveel ontwikkelingsgeld is er uitgegeven in landen waarmee we migratieafspraken hebben? Kunt u de bedragen uitsplitsen naar land?

Antwoord:

Nederland heeft in Noord-Afrika, de Hoorn van Afrika, West-Afrika, de Sahel en het Midden-Oosten programma's ontwikkeld die beogen bij te dragen aan het verbeteren van migratiesamenwerking met landen van

oorsprong en transit, onder meer door het tegengaan van mensen-smokkel en -handel en het bevorderen van terugkeer en herintegratie. Daarnaast worden landen van opvang ondersteund in de opvang en bescherming van vluchtelingen en hun gastgemeenschappen. In totaal is er voor 2020 voor opvang in de regio en voor migratiesamenwerking een bedrag van EUR 158 miljoen uitgetrokken in de hierboven genoemde regio's. Voor de precieze uitgaven en resultaten zie <https://www.nlontwikkelingssamenwerking.nl/#/budget>.

89

Kunt u aangeven hoe innovatie en hervorming bij noodhulporganisaties om efficiënter en effectiever te werken en om de onderlinge coördinatie te versterken vorm is gegeven?

Antwoord:

Sinds de Humanitaire Wereldtop in 2016 is effectiever en efficiënter werken en samenwerken een permanent aandachtspunt binnen de humanitaire sector. De wijze waarop noodhulporganisaties dit vormgeven verschilt van geval tot geval. Alle VN-organisaties die betrokken zijn bij het verlenen van humanitaire hulp evenals het ICRC, IFRC, donoren en een aanzienlijk aantal ngo's zijn ondertekenaar van de Grand Bargain. Binnen dit forum wordt onder andere gewerkt aan hervorming op het terrein van flexibele financiering en lokalisering. Daarnaast hebben veel organisaties een eigen strategie en capaciteit op het gebied van innovatie. Zo draagt bijvoorbeeld WFP via het eigen acceleratorprogramma bij aan de ontwikkeling en opschaling van innovaties op het terrein van voedselzekerheid. OCHA en de Rode Kruisbeweging zetten onder meer in op ontwikkeling en het gebruik van data en voorspellende modellen waarmee noodhulp efficiënter en effectiever wordt, doordat humanitaire hulporganisaties al aan het werk kunnen vóór een natuurramp – zoals een overstroming – plaatsvindt. Met tijdige waarschuwingssystemen kan de impact van natuurrampen worden verminderd. De *Dutch Relief Alliance* (DRA) richt zich onder meer op innovatie op het terrein van cash-programmering en duurzame energievoorziening.

90

Kunt u aangeven hoe versterking opvang en bescherming van vluchtelingen in de regio, door inzet op betere bescherming en een sterkere rechtspositie voor vluchtelingen vorm is gegeven?

Antwoord:

In haar brief van 25 januari 2021 heeft de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking uw Kamer geïnformeerd over de voortgang van de opvang in de regio (Kamerstuk 35 570 XVII, nr. 52). Het grootste programma voor opvang in de regio is het *Prospects* Partnerschap. UNHCR maakt deel uit van dit partnerschap en is de internationale organisatie die specifiek is gemandateerd voor de bescherming van vluchtelingen. Bescherming is ook een van de drie programapijlers van het *Prospects* Partnerschap. Door inzet op betere bescherming en rechtsposities wordt de zelfredzaamheid van vluchteling bevorderd en hen meer perspectief geboden.

91

In hoeverre zijn vrouwen en meisjes, evenals gemarginaliseerde groepen zoals vrouwen met een beperking, mensen met een andere genderidentiteit of seksuele oriëntatie, betrokken geweest bij de ontwikkeling van humanitaire programma's middels Nederlandse financiering ten behoeve van de COVID-19 respons?

Antwoord:

Nederland kiest in zijn noodhulpbeleid expliciet voor een brede benadering en voor meerjarige, zogenoemde «ongeoormerkte» financiering (nota «Mensen Eerst!», 2019). Het noodhulpbudget is daarom niet thematisch of geografisch opgeknipt of gekoppeld. In de programmering en uitvoering van noodhulp passen partners afspraken en richtlijnen toe die in het kader van de *Inter Agency Standing Committee* (IASC) zijn gemaakt over inclusiviteit (gender, leeftijd, beperking). Toepassing van de zogenoemde Gender & Age Marker is verplicht. Monitoring vindt plaats aan de hand van rapportages en in beleidsdialogen. Deze benadering gold ook voor bijdragen voor humanitaire onderdelen van de internationale COVID-respons. Over de voortgang van het *Global Humanitarian Response Plan for COVID-19* rapporteerde de VN (OCHA) verschillende malen en ging daarover met donoren in gesprek.

92

In hoeverre waren de programma's gericht op duurzame opvang en bescherming van vluchtelingen in de regio gendersensitief en genderresponsief?

Antwoord:

Vrouwenrechten en gender gelijkheid worden systematisch geïntegreerd in programma's gericht op duurzame opvang en bescherming van vluchtelingen in de regio, van ontwerp en uitvoering tot monitoring en evaluatie. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door een projectontwerp te baseren op een gender-analyse die de behoeften en belangen van vrouwen en mannen in een specifieke context in kaart brengt. Om te bepalen of projecten bijdragen aan gendergelijkheid past Nederland de OECD-DAC *Gender Equality Policy Marker* toe. In 2020 scoorde 58% van de programma's gericht op duurzame opvang en bescherming van vluchtelingen in de regio positief op deze marker. Er is een positieve trend: in 2019 was dit percentage nog 18%.

93

Kunt u aangeven hoe u monitort op goede toegang tot SRGR-diensten in acute noodhulp, chronische conflicten en wederopbouw? In hoeverre is hierbij aandacht voor de specifieke hulpbehoeften van overlevenden van seksueel geweld en *gender-based violence*?

Antwoord:

Nederland verstrekt geoormerkte en ongeoormerkte bijdragen aan diverse (VN-)organisaties – zoals Marie Stopes International, UNFPA en de WHO – om goede toegang tot SRGR-diensten tijdens acute noodhulp, chronische conflicten en wederopbouw te waarborgen. De activiteiten worden middels (jaar)rapportages, veldbezoeken, beleidsdialogen en externe evaluaties consequent door het ministerie gemonitord. Daarbij wordt speciale aandacht besteed aan de verdere implementatie van het *Minimum Initial Service Package (MISP) for Sexual and Reproductive Health (SRP) in crisis situations* en de transitie naar *Comprehensive SRH services*. Een van de doelstellingen van het MISP is het voorkomen van seksueel geweld en *gender-based violence* (SGBV) en adequaat inspelen op de specifieke hulpbehoeften van overlevenden van SGBV in humanitaire situaties.

94

Wat is precies gefinancierd met de onder artikel 4.2 ruim € 157,560 miljoen bedoeld voor «opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking»? Welke landen, organisaties en projecten hebben dit geld ontvangen? Hoeveel migranten zijn er in 2020 specifiek door deze inzet buiten Nederland en de EU gehouden?

Antwoord:

In het kader van migratie samenwerking en opvang in de regio zijn bijdragen gedaan aan internationale gouvernementele organisaties, zoals IOM, UNHCR, UNICEF, ILO, IFC en Wereldbank, als ook subsidies verstrekt non-gouvernementele organisaties, zoals Warchild, Save the Children, Spark en Abaad. Activiteiten zijn gefinancierd in Noord-Afrika, West-Afrika, de Hoorn van Afrika en de Mena regio. Voor meer informatie over de uitgaven zie <https://www.nlontwikkelingssamenwerking.nl/#/budget>.

Het is niet aan te geven hoeveel migranten door deze inzet buiten Nederland en de EU zijn gehouden. De reden waarom mensen doorreizen naar landen buiten hun regio is afhankelijk van vele factoren. De Nederlandse inzet heeft invloed daarop maar is niet de enige factor die meespeelt bij de keuze voor al dan niet doorreizen.

95

Kunt u aangeven hoe hoog en waaraan de uitgaven in de Palestijnse gebieden binnen de begroting voor BHOS zijn verstrekt?

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 13.

96

Waarom was de rol, die Nederland in VN-verband en binnen de Internationale Financiële Instellingen (IFI's) heeft gespeeld bij de bestrijding van de gevolgen van de COVID-19 crisis «onvoorzien» en wat hield die rol precies in?

Antwoord:

Toen de BHOS-begroting voor 2020 werd opgesteld waren de COVID-19 crisis en dus alle daarmee gepaard gaande financiële uitgaven nog niet voorzien. In reactie op de grote noden die ontstonden in ontwikkelingslanden als gevolg van COVID-19 heeft het kabinet besloten tot aanvullende steunmaatregelen, onder andere via internationale financiële instellingen en de VN. Deze steunmaatregelen staan beschreven in Nederlandse inzet bestrijding coronacrisis ontwikkelingslanden» (Kamerstuk 33 625, nr. 293), de eerste suppletoire begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (Kamerstuk 35 450 XVII, nr. 2) en de kabinetsreactie op het advies van de AIV «Nederland en de wereldwijde aanpak van COVID-19» (Kamerstukken 33 625 en 25 295, nr. 320).

97

Kunt u nader toelichten wat wordt bedoeld met *Building Back Better*, uitgesplitst naar doelen en huidige en toekomstige concrete activiteiten?

Antwoord:

Komende jaren zal inclusief, duurzaam en groen herstel in lage- en middeninkomenslanden noodzakelijk zijn. Met *Building Back Better* bedoelt het kabinet inclusief, duurzaam en groen herstel na de pandemie, zodat de kans op realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) zo groot mogelijk blijft. Veel andere landen en organisaties delen dit concept om veerkrachtige en weerbare samenlevingen te creëren. Vanuit deze visie is onder meer een bijdrage van EUR 15 miljoen gedaan aan het COVID-19 *Response and Recovery Fund* van de VN om de sociaaleconomische impact van de pandemie te mitigeren. Nederland was hiermee de grootste donor van het fonds.

Nederland heeft daarnaast extra bijdragen geleverd aan UNICEF, de Wereldbank en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) om landen te

assisteren bij hun COVID-19 respons. Nederland steunt de door de VN opgerichte initiatieven, ACT-A (*The Access to COVID-19 Tools (ACT) Accelerator*) en COVAX (o.a. geleid door de WHO). Niet alleen om bij te dragen aan de mondiale coördinatie van vaccins, beschermende middelen, diagnostische tests en geneesmiddelen, maar ook om gezondheidssystemen te versterken in lage- en middeninkomenslanden en beter voorbereid te zijn op een nieuwe pandemie.

De Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) hebben zich, mede op voorspraak van Nederland, verbonden aan het principe van groen, inclusief herstel. Deze financiële instellingen zetten hun instrumentarium in om landen zo goed mogelijk te ondersteunen, bijvoorbeeld door het adresseren van de schuldenproblematiek van de kwetsbaarste landen, het bevorderen van economisch herstel na de crisis en het financieren van sociale vangnetten voor kwetsbare groepen.

Wat voor concrete activiteiten in de toekomst noodzakelijk zullen zijn, is nu niet met zekerheid te zeggen, omdat in veel landen de situatie onvoorspelbaar is. Daarom zal het kabinet ontwikkelingen en lopende activiteiten monitoren, om zo nodig tijdig te kunnen bijsturen, of alternatieve oplossingen mogelijk te maken.

98

Heeft het ministerie projecten of betalingen stopgezet vanwege strijdigheid met het mensenrechtenbeleid?

Antwoord:

Er zijn in 2020 geen projecten of betalingen om die redenen stopgezet.

99

Welke activiteiten zijn er ondernomen onder de «interdepartementale samenwerking om de SDGs meer op het netvlies te zetten als kompas voor nationaal beleid»? Welke concrete resultaten of vervolgstappen heeft dit opgeleverd?

Antwoord:

Interdepartementale samenwerking op het vlak van SDG implementatie vindt hoofdzakelijk plaats binnen de tweemaandelijks interdepartementale SDG-werkgroep. Deze werkgroep heeft medio 2020 besloten om het huidige Plan van Aanpak over de aansturing van de nationale SDG-uitvoering in de tweede helft van 2020 te laten evalueren. Daarbij is o.a. geïnventariseerd welk binnenlands beleid er is t.a.v. alle 169 subdoelen. Dit leverde aan het begin 2021 een rapport op met daarin een aantal suggesties voor concrete stappen die een nieuw kabinet kan nemen om de SDG's daadwerkelijk als kompas voor nationaal beleid te gebruiken.

Daarnaast spreekt de Nationale SDG-Coördinator regelmatig op verschillende niveaus met ambtenaren van betrokken departementen over het belang van de SDG's voor nationaal beleid. Ook adviseert BZ andere departementen de SDG's te verwerken in nieuwe beleidsvoorstellen. Dit is een actie die voortvloeit uit de toezegging aan de Tweede Kamer naar aanleiding van de motie van het lid Van den Hul vorig jaar, dat bij relevant nieuw beleid aangegeven zal worden aan welke SDG's wordt bijgedragen (Kamerstuk 35 300 XVII, nr. 41). De toezegging is geagendeerd in relevante interdepartementale overlegstructuren en de Nationale SDG-Coördinator brengt deze regelmatig bij andere ministeries onder de aandacht. Zo is vorig jaar nauw samengewerkt met lenW om aan te geven op welke manier het Milieubeleidskader aan de SDG's bijdraagt.

Verder werkt het SDG-Team van BZ samen met andere ministeries aan het verbeteren van (gebruik van) het Integraal Afwegingskader (IAK), met

name de SDG-elementen. Om andere departementen te informeren over de relevantie van de SDG's voor nationaal beleid en ze te alerteren op de SDG-handleiding in het IAK is een interdepartementale lezing georganiseerd.

In samenwerking met de Ministeries van EZK en BZK zijn in 2020 de vragen rondom het door organisaties meten van SDG-impact in kaart gebracht in het rapport «Eenduidiger meten en rapporteren van SDG-impact voor bedrijven en gemeenten»⁷

In de Vierde Nationale SDG-Rapportage, die op Verantwoordingsdag 2020 uitkwam (Kamerstuk 34 298, nr. 31), hebben de ministeries gezamenlijk gereflecteerd op een aantal dwarsdoorsnijdende maatschappelijke opgaven en hoe het daarvoor te formuleren beleid bijdraagt aan de SDG's.

100

Kunt u het verloop van artikel 5.4 «Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen» van de afgelopen 10 jaar geven?

Antwoord:

Artikel 5.4 «Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen», ook wel het verdeelartikel genoemd, is met ingang van de BHOS-begroting voor 2018 op verzoek van de Tweede Kamer gecreëerd. Het verloop van artikel 5.4 is vanaf 2018 hieronder weergegeven. De realisatie van artikel 5.4 met de Slotwet is elk jaar per definitie 0.

x EUR 1.000	2018	2019	2020	2021
Stand artikel 5.4 (Verdeelartikel) voor betreffende jaar ten tijde van de Ontwerpbe-groting	- 41.575	101.248	1.088	69.220
Stand artikel 5.4 (Verdeelartikel) voor betreffende jaar ten tijde van de vastge-stelde begroting	2.321	50.248	1.088	69.220
Stand artikel 5.4 (verdeelartikel) voor betreffende jaar ten tijde van de Voorjaars-nota	55.204	- 114.970	- 87.821	1.798
Stand artikel 5.4 (verdeelartikel) voor betreffende jaar ten tijde van de Najaars-nota	- 56.273	- 44.937	11.475	-

101

Kunt u aangeven hoeveel er in 2020 is uitgegeven aan *Product Development Partnerships* (PDP's)?

Antwoord:

Via het Fonds Product Development Partnerships III (PDP III) is er in 2020 in totaal EUR 9,2 miljoen betaald.

102

Kunt u de evaluatie van de PDP's delen met de kamer?

Antwoord:

Tijdens de evaluatie van PDP III wordt het jaar 2021 – de verlenging van het programma – ook meegenomen. Volgens de huidige planning wordt

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/10/29/eenduidiger-meten-en-rapporteren-van-sdg-impact-voor-bedrijven-en-gemeenten>.

de evaluatie in oktober van dit jaar afgerond en vervolgens met beleidsreactie met de Tweede Kamer gedeeld.

103

Wat betekent het dat een baan is ondersteund door programma's voor bedrijfsontwikkeling? Wat is de bijdrage van het Nederlandse beleid daaraan?

Antwoord:

Ontwikkeling van de private sector bevordert inclusieve economische groei, zoals neergelegd in de Beleidsnota «Investeren in Perspectief». Door het ondernemingsklimaat te verbeteren en ondernemerschap te stimuleren groeit de bedrijvigheid en de werkgelegenheid in lage- en middeninkomenslanden. Met goede banen en stabiele inkomens wordt armoede verminderd. Werk en inkomen draagt ook bij aan het wegnemen van de grondoorzaken van conflict en irreguliere migratie.

Conform afspraken tussen internationale donoren is de jaarlijkse monitoring vooral gericht op directe banen binnen ondernemingen die worden ondersteund door programma's voor private sectorontwikkeling. Zie hiervoor ook Methodologische notities bij indicatoren Ontwikkelings-samenwerking

104

Zijn er op casusniveau studies of evaluaties beschikbaar van de resultaten van de ondersteuning van investerings- of handelsplannen van jonge ondernemers in Afrika? Kunt u die delen met de Kamer?

Antwoord:

Externe onderzoeks- of evaluatie rapporten van derde partijen die tot stand zijn gekomen met (mede)-financiering van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, worden openbaar beschikbaar gesteld via de website van de rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl). Informatie en updates over programma's ter ondersteuning van jonge ondernemers in Afrika, worden daarnaast ook gedeeld via www.youthatheart.nl. In jaarlijkse resultaatinformatie wordt tevens gepubliceerd op www.nlontwikkelingssamenwerking.nl

Bevindingen van een recent afgeronde interne (of «zelf»-) evaluatie van het *Orange Corners* programma zijn gepubliceerd op www.orangecorners.nl.

105

Waarom zijn internationaal geharmoniseerde indicatoren 8.7, over het bestrijden van kinderarbeid en gedwongen arbeid, en 8.8, over het naleven van vakbondsrechten en promoten van gezond en veilig werken, niet meegenomen in het monitoren van de voortgang? Zal dit in volgende jaren wel gebeuren?

Antwoord:

De genoemde geharmoniseerde SDG 8.7 en 8.8 indicatoren zijn wereldwijd richtinggevend bij het plannen, monitoren en evalueren, verantwoorden en communiceren van resultaten. Het zijn impactindicatoren die op zichzelf niet geschikt zijn om de voortgang (attributie) van individuele projecten of activiteiten (aan deze impactindicatoren) te meten. Op dat niveau wordt bijvoorbeeld gewerkt met indicatoren als het aantal toezeggingen van bedrijven om te helpen kinderarbeid uit hun keten te verbannen (zie ook het antwoord op vraag 55). De contributieanalyse die nodig is om het verband tussen deze verschillende resultaten-c.q. indicatorenniveau's goed te kunnen leggen, is complex en nog in

ontwikkeling. Het streven is deze in toekomst (impact)evaluaties mee te nemen.

106

Wat doet het digitaliseringsprogramma G4AW en wat zijn de effecten ervan?

Hoe dragen digitale programma's bij aan duurzame verdubbeling van productiviteit en inkomen van boeren?

Antwoord:

Het «*Geodata 4 Agriculture and Water*» programma vergroot de toegang voor kleinschalige voedselproducenten tot digitale adviezen over weersverwachtingen, watergebruik, weidebeheer, marktprijzen en financiële dienstverlening. In de rapportageperiode over 2020 heeft het G4AW programma circa 3 miljoen kleinschalige boeren en nomadische veehouders bereikt, en is er bij ruim 1 miljoen van hen een stijging van productie en inkomen vastgesteld. Op dit moment wordt het G4AW programma geëvalueerd waarbij gekeken wordt naar de duurzaamheid van deze resultaten.

107

Kunnen oorzaken aangegeven worden van het achterblijven van daadwerkelijk gemeten duurzaam beheer van het land ten opzichte van het bereik van het programma voor duurzame landbouwpraktijken?

Antwoord:

In het rapportagejaar was, ten opzichte van eerdere jaren, sprake van een ruime verdubbeling van het aantal hectare land bereikt met activiteiten gericht op duurzaam landgebruik. Dit is het resultaat van een intensivering die de afgelopen jaren specifiek voor dit doel is ingezet. De oorzaak van het achterblijven van het aantal hectare met daadwerkelijk vastgesteld duurzaam beheer is dat dit effect pas na meerdere jaren van inzet te meten is, bijvoorbeeld in de vorm van een stijging van het organisch stofgehalte in de bodem of een afname van bodemerosie.

108

Wat is het Nederlandse aandeel bij het bereiken van verbeterde toegang tot sanitaire voorzieningen voor 5,8 miljoen mensen? Houden deze mensen blijvend betere toegang tot verbeterde sanitaire voorzieningen?

Antwoord:

5,3 miljoen mensen hebben toegang gekregen tot verbeterde sanitaire voorzieningen dankzij door Nederland gefinancierde programma's. Deze resultaten zijn geheel aan Nederlandse financiering toe te schrijven. Alle inspanningen zijn gericht op een duurzame toegang tot verbeterde sanitaire voorzieningen. Nederland heeft het initiatief genomen tot de ontwikkeling van een duurzaamheidsinstrumentarium dat met UNICEF wordt doorontwikkeld. Dit instrumentarium bestaat uit afspraken met de ontvangende organisatie, met een zgn. duurzaamheidsclausule in de overeenkomst en een duurzaamheidscompact, waarin afspraken over duurzaamheid van de resultaten worden vastgelegd tussen overheid en uitvoerende organisatie. Tevens wordt een 2-jaarlijkse onafhankelijke controle uitgevoerd van de staat waarin de programmaresultaten zich bevinden. In de management response wordt vastgelegd hoe en door wie eventuele tekortkomingen worden geadresseerd.

109

Hoe wordt vastgesteld dat 1,9 miljoen mensen in Afrika en Azië direct voordeel hebben ondervonden van verbeterd stroomgebied-beheer en veilige delta's?

Is dit resultaat volledig toe te schrijven aan Nederlandse inspanningen of draagt Nederland hier gedeeltelijk aan bij?

Antwoord:

De vaststelling van aantallen mensen die direct voordeel hebben ondervonden van verbeterd stroomgebiedbeheer en veilige delta's is gebaseerd op de rapportages van uitvoerende organisaties. Resultaten van deze (veelal multilaterale) programma's waaraan Nederland bijdraagt worden naar rato van de Nederlandse bijdrage aan die programma's berekend.

De gerapporteerde 1,9 miljoen mensen vertegenwoordigen het aandeel van de Nederlandse financiering in deze programma's en deze zijn dus volledig toe te schrijven aan Nederlandse inspanningen.

110

Hoe komt u tot de inschatting dat het versterken van het *enabling environment* bijdraagt aan duurzaam waterbeheer en dat de aantallen mensen die zo bereikt worden een factor tien hoger liggen?

Antwoord:

Activiteiten die de *enabling environment* voor waterbeheer versterken, richten zich op *nationale* beleidsplannen, strategieën, wetgeving en/of *nationale* capaciteit om gegevens beter te interpreteren en op basis daarvan betere besluiten te nemen. Daar hebben alle burgers van een land indirect baat bij. Activiteiten die directe verbetering van waterbeheer beogen hebben altijd een *sub-nationale* schaal. Daar hebben alleen burgers in het betreffende deelgebied baat bij. De «factor 10» is een schatting op basis van de portefeuille, en moet worden gelezen als «orde van grootte».

111

Hoe vaak en in welke programma's of beleid zijn in 2020 diaspora organisaties betrokken bij ontwikkelingssamenwerking, als onderdeel van aantoonbare bijdragen aan betere randvoorwaarden voor vrouwen-rechten en gendergelijkheid?

Antwoord:

Diaspora organisaties zijn betrokken bij de totstandkoming van het vierde Nationaal Actieplan 1325 (NAP-IV) en bij programma's ter uitvoering van het derde NAP. Daarnaast zijn diaspora organisaties in 2020 via WO=MEN *Dutch Gender Platform* en directe beleidsdialoog betrokken bij ontwikkelingssamenwerking en het creëren van betere randvoorwaarden voor vrouwenrechten en gendergelijkheid.

112

Hoe is vastgesteld dat traditionele rechtbanken in Zuid-Soedan dankzij trainingen van partners meer gendersensitief functioneren?

Antwoord:

De partners van het NAPIII consortium in Zuid-Soedan hebben dit vastgesteld door middel van monitoring van het NAPIII programma en hierover gerapporteerd in de jaarlijkse rapportage. De vaststelling geldt voor de districten waar het programma actief is.

113

In hoeveel gevallen heeft Nederlandse steun voor een actieve rol van vrouwen in conflictoplossing en vredesopbouw geleid tot deelname van vrouwen aan track 1 processen? Wat waren de obstakels?

Antwoord:

Voor de deelname van vrouwen aan Track I vredesprocessen is niet aan te geven in hoe veel gevallen deelname van vrouwen aan Track I processen daadwerkelijk in 2020 heeft plaatsgevonden door gebrek aan correcte data. M.b.t. 2020 rapporteert de denktank *Council on Foreign Relations* deelname van vrouwen aan Track I processen in Libië en Myanmar. In de periode 2016–2020 financierde Nederland een NAP programma in Libië, waarbinnen ook gepleit werd voor de participatie van vrouwen in het vredesproces op Track I. Nederland is niet de enige actor die inzet pleegt om dit te bevorderen.

Waar inzet om de participatie van vrouwen in vredesprocessen op Track I te bevorderen niet tot concrete resultaten leidt, zijn verschillende obstakels aan te wijzen. O.a. factoren als gebrek aan politieke wil om vrouwen te betrekken, ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen, maar ook een gebrek aan middelen om participatie van vrouwen aan Track I vredesprocessen een realiteit te maken spelen hierin een rol.

114

Kan worden uitgesplitst wat voor soort maatschappelijke organisaties ondersteund zijn in capaciteitsversterking ten behoeve van gendergelijkheid en vrouwenrechten, bijvoorbeeld het aantal lokale gendergelijkheids- en vrouwenrechtenorganisaties?

Antwoord:

In de rapportageperiode hebben door Nederland ondersteunde programma's 531 maatschappelijke organisaties versterkt die zich inzetten voor gendergelijkheid en vrouwenrechten. Dit zijn voornamelijk lokale organisaties die ondersteund zijn vanuit genderspecifieke programma's onder Leading from the South (LFS1), *Funding Opportunities for Women* (FLOW), Nationaal Actieplan 1325 (NAP) en Samenspraak & Tegenspraak.

115

Hoe wordt het niet behalen van de streefwaardes voor SRGR geëvalueerd? Waarom is besloten het streefdoel voor anticonceptie aan te passen, in plaats van extra inzet te creëren om het doel te behalen? Wat is het nieuwe streefdoel voor anticonceptie voor de periode 2021–2025? In welke mate wordt hierbij rekening gehouden met de extra barrières tot SRGR als gevolg van de COVID-19 pandemie?

Antwoord:

Het aantal extra adolescente meisjes en vrouwen dat in 2020 moderne anticonceptie gebruikt in de 69 FP2020 landen (60 miljoen) is lager dan de doelstelling van 120 miljoen, die in 2012 op mondiaal niveau werd vastgesteld. Van 2012 tot 2020 bleef de jaarlijkse realisatie achter bij de trend die nodig was om de genoemde doelstelling te bereiken⁸. Oorzaken voor het achterblijven van de mondiale realisatie zijn zowel gerelateerd aan het aanbod als aan de vraag. Het aanbod wordt beperkt door een geringe hoeveelheid (toegankelijke) distributiepunten en slecht functionerende binnenlandse distributiekanaalen. Uit het jaarverslag van UNFPA's *Supplies* programma blijkt bijvoorbeeld dat in rurale gebieden slechts 49.6% van de vrouwen en adolescente meisjes de anticonceptiemiddelen krijgt waaraan zij behoefte hebben, terwijl dat in stedelijke gebieden 60.3% is⁹. De beperkte vraag naar anticonceptiemiddelen wordt veroorzaakt door sociaal-culturele aspecten en gebrek aan acceptatie in de

⁸ <http://progress.familyplanning2020.org/measurement>.

⁹ <https://www.unfpa.org/resources/unfpa-supplies-annual-report-2019-reporting-performance-monitoring-framework>.

gemeenschap. Tenslotte wijzen verschillende onderzoeken op een negatieve invloed van de COVID-19 pandemie op het gebruik van anticonceptie¹⁰.

Bij de vaststelling van de FP2020 doelstellingen in 2012 was onvoldoende zicht op de haalbaarheid van de doelstelling van 120 miljoen extra gebruikers in 2020, die ook als basis diende voor de Nederlandse streefcijfers. Voor een realistischer beeld heeft er in 2020 daarom een aanpassing van de streefcijfers voor Nederland plaatsgevonden, die ook in de komende jaren worden gehanteerd. Naast deze harde streefwaarde is het duidelijk geworden dat het ook belangrijk is om zicht te hebben in de mate van keuzevrijheid die vrouwen en meisjes hebben. Bij verschillende levensfasen en levensstijlen passen verschillende anticonceptiemiddelen. Naast het aantal gebruikers is daarom in het resultatenkader voor het thema SRGR ook een indicator toegevoegd die op de beschikbaarheid van verschillende soorten anticonceptiemiddelen meet. De nieuwe streefwaarde voor anticonceptie voor 2025 is 5,1 miljoen extra gebruikers die aan de Nederland kunnen worden toegerekend op basis van 5% financiering. Deze cijfers houden tot nog toe geen rekening met de barrières in toegang tot anticonceptie als gevolg van de COVID-19 pandemie. Het Kabinet volgt de onderzoeken en nieuwe gegevens rondom de effecten van COVID-19 op SRGR inclusief toegang tot en gebruik van anticonceptie op de voet.

116

In hoeverre vindt u het uw taak socioculturele barrières op het gebied van SRGR te doorbreken in landen waar dit politiek, religieus en cultureel gevoelig is?

Hoe verhoudt zich dit beleid tot de noodzaak lokale waarden en cultuur in zekere mate te respecteren?

Antwoord:

Het kabinet zet zich in voor universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid en rechten conform internationale afspraken zoals de SDGs en het Actieprogramma van de *International Conference on Population and Development*. Dit kan alleen bereikt worden als ook sociaal-culturele barrières op het gebied van SRGR aangekaart en waar mogelijk doorbroken worden. Nederland werkt daarom nauw samen met nationale en lokale maatschappelijke partners en op basis van wetenschappelijk onderzoek dat goed inzicht geeft welke barrières het bereiken van universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, met name voor de meest kwetsbare groepen meisjes, vrouwen en jongeren in de weg zitten. Juist door met deze partners te werken worden lokale waarden en cultuur gerespecteerd en waar mogelijk als ingang gebruikt om die barrières aan te kaarten en te doorbreken. Zo worden lokale en religieuze leiders vaak ook partners in het bereiken van betere SRGR, doordat zij bijvoorbeeld zich uitspreken tegen schadelijke praktijken als meisjesbesnijdenis en kindhuwelijken, of taboes helpen doorbreken rondom jongeren, seksualiteit en anticonceptiegebruik.

117

Hoe is vastgesteld dat 197.000 mensen als gevolg van Nederlandse inzet toegang tot het recht hebben gekregen? Valt er ten aanzien van deze cijfers ook iets te zeggen over de kwaliteit en onafhankelijkheid van de rechtspraak?

¹⁰ <https://gatesopenresearch.org/articles/4-102> en <https://www.globalfinancingfacility.org/are-we-ready-mitigate-impacts-covid-19-family-planning-and-contraceptives>.

Antwoord:

Dit cijfer is opgebouwd uit de resultaten behaald met Nederlandse steun aan verschillende partners (UNDP, IDLO, HiiL, ICTJ) en de resultaten van posten (o.a. Kenia, Mali, Uganda, enz.). De definitie van toegang tot recht is opgenomen in de *methodological note*¹¹.

De *methodological note* geeft een duidelijke instructie om te letten op de kwaliteit van de rechtspraak, inclusief de onafhankelijkheid, eerlijkheid en effectiviteit. De partners en posten toetsen zelf hun programma's en geven alleen steun waar de rechtspraak voldoet aan deze kwalitatieve maatstaven. In de praktijk betekent het dat steun voornamelijk is gericht op formele rechtssystemen of op betrouwbare ngo's die rechtsbijstand leveren.

118

In hoeverre is bij het monitoren van de «Indicator Veiligheid & Rechtsorde (opvang en bescherming in de regio): Het aantal mensen dat formeel/ informeel onderwijs en trainingen volgt» gekeken naar sekse- gedisaggregeerde data?

Antwoord:

Voor elke indicator binnen het resultaten raamwerk van Migratie en Ontwikkeling wordt de uitvoerende organisatie gevraagd om gedisaggregeerde data aan te leveren voor sekse. Deze informatie is te vinden op de website NL Ontwikkelingssamenwerking waar BZ jaarlijks haar resultaten rapporteert: www.nlontwikkelingssamenwerking.nl

119

In hoeverre is bij het monitoren van de «Indicator Veiligheid & Rechtsorde (opvang en bescherming in de regio): Het aantal mensen dat wordt ondersteund in het ontwikkelen van inkomsten genererende activiteiten» gekeken naar sekse- gedisaggregeerde data?

Antwoord:

Voor elke indicator binnen het resultaten raamwerk van Migratie en Ontwikkeling wordt de uitvoerende organisatie gevraagd om gedisaggregeerde data aan te leveren voor sekse. Deze informatie is te vinden op de website NL Ontwikkelingssamenwerking waar BZ jaarlijks haar resultaten rapporteert: www.nlontwikkelingssamenwerking.nl

120

Hebben de honderdduizenden vluchtelingen die toegang tot onderwijs en training hebben gekregen dankzij de Nederlandse bijdragen ook de mogelijkheid te werken in de regio's waarin zij opgevangen worden? Hebben zij daartoe het recht? Kunt u dit per genoemd land aangeven?

Antwoord:

Of vluchtelingen de mogelijkheid hebben om te werken hangt af van verschillende factoren in de landen die hen opvangen. Ook indien zij volgens de wet wel het recht hebben om te werken, blijkt het in de praktijk vaak veel lastiger om daadwerkelijk aan de slag te gaan. Vluchtelingen kunnen over het algemeen moeilijk een werkvergunning krijgen; veelal krijgen zij te maken met langdurige administratieve processen, of zijn de mogelijkheden beperkt tot bepaalde sectoren, zoals in Irak, Libanon en Jordanië (waaronder landbouw en constructie). Ook in Uganda, Kenia en Ethiopië zijn er – voor zover er recht op werk bestaat – in de praktijk nog vele beperkingen voor vluchtelingen om werk te realiseren. In Soedan is de mate van toegang tot de arbeidsmarkt o.a. ook afhankelijk van de nationaliteit van de vluchtelingen. In Egypte worden er bijvoorbeeld strenge eisen aan werkgevers gesteld t.a.v. de werknemers die zij in dienst

¹¹ Kamerstuk 34 550 XVII, nr. 47.

nemen. Vluchtelingen werken daarom veelal in de informele sector met het risico op uitbuiting en gebrek aan bescherming (SDG 8 *Decent work and economic growth*). Andere uitdagingen waar vluchtelingen tegenaan lopen zijn taalbarrières en diploma's die niet worden erkend. Nederland zet in het kader van zijn opvang in de regio beleid in op het vergroten van de mogelijkheden tot werk, inclusief aanpassing van wetgeving en beleid, maar ook middels training die erop gericht is om mensen te helpen om eigen bedrijfjes op te zetten, om zo de zelfredzaamheid van vluchtelingen te verbeteren.

121

Is de doelstelling dat 90% van de grote bedrijven in 2023 de OESO-richtlijnen expliciet onderschrijft nog realistisch? Wat onderneemt u om dit doel na te streven?

Antwoord op vraag 121 en 122:

De overheid heeft in 2018 voor het eerst de voortgang gemeten over rapportagejaar 2017. Bij deze nulmeting lag het percentage op 30 procent. Uit de hierop volgende meting in 2019 (over rapportagejaar 2018) bleek dat 35 procent van de grote bedrijven de OESO-richtlijnen onderschrijft (zie Kamerstuk 26 485, nr. 326).

In september 2020 is een stimuleringscampagne gestart, met onder andere een campagnewebsite, een directe telefonische benadering en een Webinar, om de grote bedrijven die nog niet onderschreven, te informeren over, te activeren tot en te ondersteunen bij het aan de slag gaan met de OESO-richtlijnen. Een volgende meting van het onderschrijven door grote bedrijven gaat het najaar van 2021 van start.

In de nota «Van voorlichten tot verplichten: een nieuwe impuls voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemerschap» (Kamerstuk 26 485, nr. 337) concludeert het kabinet dat het, ondanks de lichte stijging die de meting uit 2019 liet zien, onwaarschijnlijk is dat de ambitie in 2023 gehaald wordt. Mede om die reden introduceerde het kabinet in de nota een mix van maatregelen met een brede gepaste zorgvuldigheidsverplichting, bij voorkeur op Europees niveau, als kernelement. Deze verplichting is primair gericht op het in beweging krijgen van achterblijvers, zo ook de grote bedrijven die nog niet onderschreven. Andere onderdelen van de beleidsmix zijn een IMVO-steunpunt voor bedrijven en optimalisatie van reeds bestaande instrumenten, waaronder ondersteuning van sectorale samenwerking, financiële prikkels en het toepassen van IMVO-voorwaarden in rijksoverheid inkoop en bedrijfsleveninstrumentarium.

122

Wat wilt u doen om het aantal bedrijven dat de OESO-richtlijnen onderschrijft naar 90% te brengen?

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 121.

123

Wat kunt u zeggen over de mate waarin de 35% van de grote bedrijven die de OESO-richtlijnen al hebben onderschreven, het gehele proces van gepaste zorgvuldigheid ook daadwerkelijk implementeren?

Antwoord:

In de laatste tussenmeting van eind 2019 (zie Kamerstuk 26 485, nr. 326) is er, naast criteria ten aanzien van de onderschrijving van de OESO-richtlijnen en/of UNGPs, onderzoek gedaan naar verdiepende

elementen van ketenverantwoordelijkheid (de zes stappen van gepaste zorgvuldigheid uit de OESO-richtlijnen).

Van de 723 grote bedrijven in de onderzoeksgroep is per stap van gepaste zorgvuldigheid gekeken hoeveel bedrijven deze reeds implementeerden. Van de bedrijven die voldoen aan stap 1 (onderschrijving) volgt een selectie van bedrijven die ook stap 2 implementeren. Vervolgens een selectie van bedrijven die ook voldoen aan stap 3 enzovoorts.

Stap 1: 255 bedrijven

Stap 2: 144 bedrijven

Stap 3: 117 bedrijven

Stap 4: 65 bedrijven

Stap 5: 17 bedrijven

Stap 6: 12 bedrijven

Hieruit blijkt dat over rapportage jaar 2018 twaalf van de grote bedrijven het gehele proces van alle zes de stappen van gepaste zorgvuldigheid toepassen.

124

Wanneer wordt de publicatie van het voorstel van de Europese Commissie voor brede *due diligence*-wetgeving verwacht? Welke invloed heeft deze vertraging op de uitkomst van het weegmoment?

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 49.

125

Mogen vluchtelingen in Libanon werken of een bedrijf beginnen?

Geldt dit alleen voor door Libanon erkende vluchtelingen of voor iedere buitenlander in Libanon?

Antwoord:

Libanon heeft zowel het VN-Vluchtelingenverdrag als het Additionele Protocol van New York niet aangenomen. Het land heeft daarmee geen wettelijk kader m.b.t. vluchtelingen. Slechts 20% van de Syrische vluchtelingen heeft een legale status, aldus UNHCR. De restricties m.b.t. het verkrijgen van een legale status dragen bij aan een beperkte toegang tot onder andere de (formele) arbeidsmarkt. Zij hebben slechts toegang tot drie sectoren: landbouw, bouw en afvalbeheer. Ook voor Palestijnen in Libanon zijn veel beroepen verboden. Vluchtelingen hebben het recht om een bedrijf op te zetten, maar alleen in samenwerking met een Libanese partner; hun eigendomsaandeel moet minder dan 50% bedragen. Deze regel geldt niet voor buitenlanders die meer dan USD 60.000 investeren.